

VAJA VÁROS
INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA
(ITS)

2016. MÁJUS 3.

VAJA VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Készült Vaja Város Önkormányzata megbízásából

Készítette

MEGAKOM Tanácsadó Iroda

2016. MÁJUS 3.

Anyaggyűjtés lezárva: 2015. November 26.

Tartalomjegyzék

1	BEVEZETÉS	5
2	HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA	6
2.1	A VÁROSI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA	6
2.2	A VÁROSRÉSZI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA	13
3	KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	17
3.1	JÖVŐKÉP.....	18
3.1.1	<i>A stratégiai fejlesztési célok meghatározása</i>	20
3.1.2	<i>Városi szintű középtávú tematikus célok</i>	20
3.1.3	<i>Városrészi szintű területi célok</i>	26
3.2	A TEMATIKUS ÉS A TERÜLETI CÉLOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA.....	29
4	A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	32
4.1	AKCIÓTERÜLETEK KIJELÖLÉSE, A KIJELÖLÉS ÉS LEHATÁROLÁS INDOKLÁSA	32
4.2	AZ EGYES AKCIÓTERÜLETEKEN MEGVALÓSÍTANDÓ FEJLESZTÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ BEMUTATÁSA .	33
4.3	AZ AKCIÓTERÜLETEKEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ, A TELEPÜLÉS EGÉSZÉ SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK.....	36
4.4	A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK ILLESZKEDÉSE A STRATÉGIAI CÉLJAIHOZ	37
4.5	A FEJLESZTÉSEK ÜTEMEZÉSE	39
4.6	AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉSEK ÖSSZEHANGOLT, VÁZLATOS PÉNZÜGYI TERVE	40
5	ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM	45
5.1	A TELEPÜLÉS SZEGREGÁTUMAINAK ÉS SZEGREGÁCIÓ ÁLTAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEINEK BEMUTATÁSA	45
5.2	AZ ELMŰLT ÉVEKBEN MEGVALÓSÍTOTT, A SZEGREGÁTUMOKAT ÉRINTŐ BEAVATKOZÁSOK.....	46
5.3	ANTI-SZEGREGÁCIÓS INTÉZKEDÉSI TERV	47
5.3.1	<i>A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések</i>	47
5.3.2	<i>A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések</i>	49
5.3.3	<i>A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések</i>	49
6	A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	51
6.1	KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK.....	51
6.1.1	<i>Illeszkedés EU 2020 tematikus célkitűzéseire</i>	51
6.1.2	<i>Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz</i>	52
6.1.3	<i>Egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat</i>	56
6.2	BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK.....	58
6.2.1	<i>A célok és a helyzetértékelésben bemutatott problémák kapcsolata</i>	58
6.2.2	<i>A célok logikai összefüggései</i>	60
6.2.3	<i>A stratégia megvalósíthatósága</i>	61
6.2.4	<i>A célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása</i> 62	
7	A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI	64
8	A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE	66
8.1	A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSI ÉS NEM BERUHÁZÁSI JELLEGŰ ÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉGEK	66
8.2	AZ ITS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZERVEZETI KERETEI.....	68
8.2.1	<i>A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere</i>	68
8.2.2	<i>Az ITS megvalósításának intézményi háttere</i>	69
8.3	A TELEPÜLÉSKÖZI KOORDINÁCIÓ MECHANIZMUSAI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI JAVASLATOK	69
8.4	A PARTNERSÉG BIZTOSÍTÁSA AZ ITS KÉSZÍTÉSE ÉS MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN	70
8.5	MONITORING RENDSZER KIALAKÍTÁSA	71

8.5.1	<i>Az ITS intézkedéseirek kapcsolódó output és eredményindikátorok meghatározása .</i>	71
8.5.2	<i>A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása.....</i>	82
9	ÁBRÁK, TÁBLÁZATOK, TÉRKÉPEK JEGYZÉKE	85
	ÁBRAJEGYZÉK	85
	TÁBLÁZATJEGYZÉK.....	85
	TÉRKÉPJEGYZÉK.....	85

1 BEVEZETÉS

Jelen dokumentum **Vaja Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája (ITS)**. a dokumentum célja, hogy kijelölje a település középtávon (4-10 év) elérendő fejlesztési céljait, a megvalósítást szolgáló beavatkozások körét és a megvalósítás eszközeit. A dokumentum alapjaiban meghatározza a város jövőbeli fejlődési irányait, lehetőségeit, ezért fontos egy reális célokat kitűző, jól megtervezett, megvalósítható stratégia kialakítása.

Az ITS fogalmát és készítésének előírását 2009 nyarán az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) vezette be. Az Étv. szerint az ITS: „*a településfejlesztési koncepcióban foglalt környezeti, társadalmi és gazdasági célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló középtávú fejlesztési program.*”

Az ITS tehát a településfejlesztési koncepció mellett a második legfontosabb településfejlesztési tervdokumentumnak tekinthető.

Az érintett városok szakmai előzménynek szokták tekinteni azokat a – szintén középtávú tervként – készített korábbi Integrált Városfejlesztési Stratégiákat (IVS), melyeket a jogi szabályozást megelőzően ROP pályázatok keretében készítették.

Vaja vonatkozásában korábban IVS, vagy ITS nem készült.

Vaja hatályos településfejlesztési koncepciója 2009-ben került megalkotásra. Az akkor még községi jogállású település képviselő-testülete a 81/2009 (VII.28.) számú határozatával fogadta el.

Jelen ITS szakmai-tartalmi felépítését részben országos jogszabályok, módszertani útmutatók figyelembevételével készült. Ezek:

- 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről,
- Útmutató a kis- és középvárosok számára az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2020 elkészítéséhez (Belügyminisztérium, 2014. 12. 11.),
- Városfejlesztési Kézikönyv (Második, javított kiadás, NFGM, 2009. január 28.).

Másrészt a központi meghatározottságon túl, nagyon fontos volt Vaja város önkormányzatának adat- és információ szolgáltatása, a korábbi településfejlesztési, illetve településrendezési dokumentumai, különösen:

- Vaja településfejlesztési koncepciója,
- a hatályos településrendezési eszközök (településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat, stb.),
- helyi önkormányzati rendeletek, dokumentumok, adatok,
- a tervezés során megvalósult partnerségi egyeztetések keretében megfogalmazott információk, észrevételek.

Az ITS elkészítését egy részletes **megalapozó vizsgálat** (helyzetfeltárás, helyzetelemzés, helyzetértékelés) előzte meg, amely – számszerűsített adatokra, tényekre, tendenciákra támaszkodva – bemutatja a város gazdasági és társadalmi folyamatait, legfőbb erősségeit, adottságait, valamint gyengeségeit, problémáit. Ezekre reagálnak az ITS keretében megfogalmazott célkitűzések és azonosított beavatkozások.

Az integrált településfejlesztési stratégia partnerségi **egyeztetése és elfogadása** a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletben meghatározott partnerségi egyeztetés és véleményezés szabályainak figyelembe vételével történt.

2 HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA

2.1 A városi szintű helyzetelemzés összefoglalása

Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák

A településen az átlagnál magasabb szaporulat következtében a népességszám stagnálást mutat az utóbbi egy évtizedben, ami elsősorban a település etnikai szerkezetének következménye. A magas születésszámot a jelentős fokú elvándorlás ellensúlyozza, amely komoly demográfiai problémákat eredményez a település számára. Elsősorban a fiatal, magasabb képzettséget szerző társadalmi rétegek elvándorlása a legmeghatározóbb. A település korstruktúrájának jellemzője, hogy magas a 15 éven aluliak részesedése az összlakosságból. Azonban a lakosság legmagasabb iskolai végzettségét nézve már negatív kép rajzolódik ki, hiszen a lakosok jelentős száma legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Ezen felül jelentős demográfiai kockázatot jelent a magas munkanélküliségi ráta és a szegregált településrészek megléte.

Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő

Vaja nem rendelkezik komoly nagy tömegeket vonzó rendezvényekkel, a szervezett eseményeken a város lakosságán felül a környékbeli település lakosait képes megmozgatni. Vaja legnagyobb többnapos programokat szolgáltató eseménye az országos, ötévente nemzetközi tárogató találkozó. A várost sokrétű civil élet jellemzi, melyek egyházi, kulturális és sport érdekeltségű egyesületek. A kultúra és hagyományok őrzésének intézményszerű feladatait a Művelődési Ház látja el. Helyi turisztikai vonzerőt a Vay-kastély, illetve a benne működő, országos jelentőségű Vay Ádám Muzeális Gyűjtemény, valamint a Vajai-tó jelent.

Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés

Vaja intézményrendszere saját lakosságának alapvető szükségleteit képes kielégíteni, néhány esetben a szomszédos településekre is kiterjednek ezen funkciói. Azonban járási szintű intézményrendszerrel nem bír, így térségi, megyei szintű kiterjedtségről nem beszélhetünk. Oktatási intézményei között alapfokú képzés van jelen, amely térségi, néhány esetben járási térségen túlnyúló szerepkörrel is rendelkezik. Alapvető egészségügyi és néhány esetben emelt szociális ellátás is biztosított a település és annak közvetlen környezete számára.

Gazdasági szerkezet és dinamika

A települést a megyei átlagnál alacsonyabb vállalkozási aktivitással bír, s emiatt alacsonyabb súllyal van jelen a térség gazdasági életében. Érdemi gazdasági hatással a várost leszámítva csupán a közvetlen környezetében lévő településekre van. A foglalkoztatottakat vizsgálva a nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlás tekintetében, megállapítható, hogy Vaján a mezőgazdaság – erdőgazdálkodás terén, illetve az ipar - építőipar terén dolgozók aránya meghaladja az országos szintet; a szolgáltató szektorban tevékenykedőké viszont elmarad attól. Mindez jól igazolja a hagyományos mezőgazdasági ágazatok máig fennálló jelentős szerepét a település életében. A turizmus gazdasági szerepköre nem meghatározó a település mindennapjaiban. Hátrányt jelent viszont a város topográfiai fekvése, hátrányos termelési szerkezete, a magas hozzáadott értékű szektorok hiánya, az alacsony képzettség, valamint a beszállítói kapacitások hiánya.

Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya

Vaja Város Önkormányzati költségvetését pozitív egyenleget felmutató gazdálkodás jellemzi. Az elmúlt években az önkormányzat és az állam közötti feladatmegosztások változása kihatott a település pénzügyi helyzetére is, mivel az átengedett központi adók egy jelentős része immár nem marad a városnál. Jelentős változást hozott az állami adósságvállalás is, melynek következtében csökkent az önkormányzat kiadási kötelezettségei és megszabadult a hosszú lejáratú hiteleitől. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenységének ellátásáért a Képviselő-testület, valamint az alá rendelt Bizottságok a felelősek. Az önkormányzat jelentős szerepet vállal a település foglalkoztatottsági mutatóinak javításában.

Táji és természeti adottságok

A város tájképére főként a mezőgazdasági művelés alatt álló területek a jellemzőek, erdősült térszín csupán foltokban található. Éghajlata mérsékelten meleg, de jelentős hatása van az északkelet felől – főleg téli időszakokban betörő hideg levegőnek, amely hatására magas a fagyveszély. Uralkodó széliránya emiatt az északkeleti. A terület egészét rossz vízgazdálkodás jellemzi, nincs jelentősebb vízfolyása, így a globális klímaváltozás potenciális veszélyt hordoz. A település környezetében az uralkodó talajtípus is alacsony aranykorona értékű, átlagosan 9 aranykoronás.

Zöldfelületek

A település központjában a Vay-kastély és annak gondozott, parkosított környezete kínál rekreációs lehetőséget a lakosság számára. Emellett a Vajai-tó természetvédelmi terület jelent megfelelő lehetőséget a szabadidős tevékenységekhez, programokhoz. Ugyanakkor a település parkokkal, köztterekkel való ellátottsága alacsony, és a közutak menti zöldfelületek rendszer szintű fejlesztése, állagának, rendezettségének javítása is indokolt. A település fiatalos korstruktúrája ellenére a hatályos, vonatkozó szabványoknak, előírásoknak megfelelő, közterületi játszótérrel sajnos nem rendelkezik.

Épített környezet

A településen több helyi, illetve országos jelentőségű, műemléki védeltséget élvező épület/építmény található, melyek ismerete különösen a település jövőbeni fejlesztéseivel kapcsolatos műszaki/fizikai beruházások esetében fontos. Műemléki védeltséggű építmények a Református templom (Damjanich u., 1/2 hrsz.), a Vay-kastély (Damjanich u., 3 hrsz.), illetve a Tájház (Damjanich u. 102., 377 hrsz.). Helyi építészeti védelemre kijelölt értékek a Vay család síremléke, az I. és II. világháborús emlékmű és park (1/1 hrsz.) illetve a Kiskastély épülete (Damjanich u., 4 hrsz.)

Közlekedési hálózat és minősége

A város számára a közúthálózat meghatározó eleme a 49-es számú főútvonal, valamint a 41-es számú főútvonal, amely gyorsan és egyszerűen elérhetővé teszi a város lakossága számára a megyeszékhelyet, Nyíregyházát és a járásszékhely Mátészalkát. Az európai hálózatokhoz való kapcsolódást az M3 autópálya őri lehajtója teszi lehetővé, ami a település szomszédságában található. A térségen egy másodrendű vasútvonal (Nyíregyháza-Vásárosnamény) halad át, így Vaja rendelkezik közvetlen vasúti összeköttetéssel. A párhuzamosan közlekedő autóbuszok erős konkurenciát jelentenek a vasút számára. Vaján részben kiépített járdahálózat található. A település alföldi jellegének köszönhetően a lakosok nagy része használ kerékpárt is. Kevés kiépített kerékpárúttal rendelkezik Vaja, a forgalom jelentős része a burkolt közutakon és járdákon zajlik, nem kevés balesetveszélye helyzet kialakulásához vezetve ezzel. A településen a Szabolcs Volán buszjáratok biztosítják a napi közlekedést. A belterületen 5 megálló található, naponta 9-10 járat oda-vissza kora

hajnaltól késő délutánig átszállás nélkül biztosítja a Nyíregyházára és vissza történő közösségi közlekedést.

Közművek és elektronikus hírközlés

Vaja egész területén a csapadékvíz elvezetés megfelelő kiépítettségének hiánya jelent problémát. A többi közmű infrastruktúra elem, mint az ivóvízhálózat, gázvezeték, elektromos hálózat kiépítettsége teljes körű, azonban műszaki állapotát tekintve az ivóvíz vezeték élettartamának végéhez közelít, több szakaszon felújításra szorul. A településen a nagy sebességű internet-hozzáférési lehetőség kiépített, továbbá kábeltelevíziós szolgáltatás is működik.

Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság

Vaja környezeti terhelését leginkább a légszennyezés jelenti, amelynek elsődleges forrása a közlekedés, ugyanis a települést főútvonalak érintik és jelentős a tranzitforgalom is. A város területén található ipari létesítmények zajterhelése is tapasztalható. A fenntartható fejlődés egyik kulcstényezője a természeti környezet, mely védelme, értékeinek megőrzése érdekében a település komoly erőfeszítéseket kíván tenni. A város energiahatékonysági szempontból az utóbbi években komoly lépéseket tett egy fenntartható városfejlesztés megvalósításához. Több közintézményben korszerű napenergiát hasznosító napelemes beruházás valósult meg.

1. táblázat: Vaja SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
<ul style="list-style-type: none"> Magas a fiatal- és aktív korúak aránya Csökkenő arányú munkanélküliség A munkahelyek miatt a város ingázási célpont 	<ul style="list-style-type: none"> Szelektív elvándorlás Hátrányos helyzetű lakosok magas aránya Alacsony jövedelmi helyzet Alacsony képzettségi szint Magas munkanélküliségi ráta
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
<ul style="list-style-type: none"> Vay Ádám Múzeum Közös kulturális értékek Történelmi gyökerű helyi identitás 	<ul style="list-style-type: none"> Jellemzően helyi rendezvény kínálat
3. Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
<ul style="list-style-type: none"> A városban megfelelően működik a szociális, az alapfokú oktatási (óvoda, általános iskola) és az egészségügyi ellátórendszer. Esélyegyenlőség a közszolgáltatások elérhetőségében A közműhálózat teljes mértékben kiépült 	<ul style="list-style-type: none"> Az intézményi infrastruktúra térségi szerepe kevésbé jelentős Az intézmények fenntartása jelentős költségterhet jelent Az önkormányzat korlátozott befolyása egyes közszolgáltatások esetében a megváltozott fenntartói viszonyok miatt
4. Gazdaság szerkezet és dinamika	

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> Jelentős a közép vállalkozások jelenléte Iparterület jelenléte, mely a város fő gazdaságfejlesztési eszköze Agrár-feldolgozóipari központ a Vay kastély, mint ismert idegenforgalmi vonzerő jó alapok a természet közeli turizmusformák fejlesztéséhez (tó, kerékpárút, Alföldi Kéktúra útvonal) 	<ul style="list-style-type: none"> A városban csúcstechnológiát alkalmazó vállalkozás nem található. A helyi vállalkozásoknál a K+F+I tevékenység alacsony, a város K+F potenciálja alacsony. A helyi munkaerőbázis képzettségi szintje alacsony. A gazdaságban nagy számban vannak az alacsonyabb jövedelemszintet nyújtó mezőgazdasági és ipari munkahelyek. A turizmus szálláshely és vendéglátás háttere mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt fejlesztésre szorul Csökkenő turisztikai vendégforgalom
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
<ul style="list-style-type: none"> A költségvetés kiegyensúlyozott, likviditása biztosított. A helyi adó bevételek növekvő tendenciát mutatnak. Javuló hatékonyság 	<ul style="list-style-type: none"> A helyi forráslehetőségek sajáterős fejlesztéseket nem tesznek lehetővé. Korlátozott összegű helyi adók Átengedett központi adók csökkenése
6. Táji és természeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> A bemutatható természeti értékek a város idegenforgalmi (rekreációs fejlesztési potenciál) vonzerejét növelik. Helyi környezetvédelmi rendelet jogi lehetőségei. Kedvező adottságok a megújuló energiaforrások hasznosítására Védett természeti értékek (Vajai Ős-tó, Ős-láp) Ár- és belvívveszély korlátozott 	<ul style="list-style-type: none"> Természetvédelmi érdekeket veszélyeztető tájhasználatok (rekreáció, mezőgazdaság) Rossz termőképességű, defláció által veszélyeztetett talaj Mély talajvízszint
7. Zöldfelületek	
<ul style="list-style-type: none"> A Kastély parkja jelentős településképi értékű, történelmi múlttal bíró zöldfelület, amelynek meghatározó a szerepe a városszerkezetben. 	<ul style="list-style-type: none"> Nyilvános közterületek alacsony aránya Zöldfelületek részben nem megfelelő minősége Utcai sávós zöldfelületek rendezetlensége
8. Épített környezet (épített örökség is)	
<ul style="list-style-type: none"> Védett műemlékek Megújult középületek Harmonikus települési környezet 	<ul style="list-style-type: none"> A közterületek rendezése elsősorban a belvárosra terjed ki, a többi városrésze kevésbé jellemző. Az alacsony komfortfokozatú lakások viszonylag magas aránya Egyes közintézmények felújításra szorulnak

Erősségek	Gyengeségek
9. Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
<ul style="list-style-type: none"> • Kedvező az utazási mód választás (kerékpáros, gyalogos, gépjármű) a településen • A város autópálya, illetve két országos főúti kapcsolattal rendelkezik, melyek forgalma csak részben érinti a települést • Főútvonal melletti fekvés • Csomóponti fekvés • Vasút jelenléte • Megfelelő elérhetőség közösségi közlekedési eszközökkel 	<ul style="list-style-type: none"> • Külterületi úthálózat minősége fejlesztésre szorul • 49-es út erős tranzitforgalma • Alacsony színvonalú vasúti szolgáltatások
10. Közművek és elektronikus hírközlés	
<ul style="list-style-type: none"> • Magas szinten kiépített települési közmű hálózat (víz, gáz, villany stb.) • Záródó közműolló • Nagy sebességű internet elérés 	<ul style="list-style-type: none"> • Alacsony társadalmi státuszú közösségek nem tudják kihasználni a közművesítetttség előnyeit
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
<ul style="list-style-type: none"> • Szelektív hulladékgyűjtés • Megújuló energia potenciál • Intézmények energiahatékonysági fejlesztése • Lakosság növekvő környezettudatossága 	<ul style="list-style-type: none"> • Megújuló energia (szél-, napenergia) potenciál alacsony kihasználtsága • Önkormányzati épületek egy része nem energia hatékony, felújításra szorul • Allergén gyomok terjedése • Lakossági energiahatékonyság terén elmaradás • Tranzitforgalom miatti növekvő lég- és zajszennyezés

Lehetőségek	Veszélyek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
<ul style="list-style-type: none"> • A külföldi munkalehetőségek helyi ellensúlyozása: helyben történő lakhatás, képzés, munkához jutás támogatása. • A befelé irányuló népességmozgások kihasználása, ösztönzése. • Falvakból városokba munkavállalói céllal való odavándorlás • Javuló képzettségi szint 	<ul style="list-style-type: none"> • A külföldi munkavállalás lehetősége fokozottan és tartósan elszívja a helyi fiatal rétegeket. • A gyermekvállalás terhei a gyermekvállalás elhalasztását eredményezik. • Elvándorlás fokozódása a gazdasági magterületek irányába • Társadalmi előregedése • A hátrányos helyzetűek és inaktívak számának növekedése • Helyi szociális válság kialakulása
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) –	

Lehetőségek	Veszélyek
a közösség, mint településfejlesztési erő	
<ul style="list-style-type: none"> • A vonzáskörzet bekapcsolása a helyi hagyományörző és kulturális eseményekbe, programokba. • Testvérvárosi kapcsolatokban rejlő lehetőségek. • A helyi kulturális kínálat potenciális külső célcsoportjainak vonzása. • Civil szervezetek erősödése 	<ul style="list-style-type: none"> • Az utánpótlás hiánya a sport, a kultúra, a rekreációs tevékenységek területén. • A fiatal népesség elvándorlása miatt a közösségi terek funkcióinak elvesztése. • Civil szervezetek tevékenységének ellehetetlenülése a jogszabályi környezet változásával • A helyi kohézió ellen ható globalizációs folyamatok
3. Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
<ul style="list-style-type: none"> • Feladatellátás átstrukturálása következtében új lehetőségek a térség-szervező erő növelésére • Közigazgatási szerepkör további erősödése • Elektronikus közszolgáltatások iránti igény növekedése 	<ul style="list-style-type: none"> • Az intézmények fejlesztésére a források nem állnak rendelkezésre. • A népességfogyás révén a fiataloknál túlzott, az időseknél elégtelen kapacitások keletkeznek az intézményrendszerben. • Csökkenő állami támogatások • Önkormányzati feladat- és hatáskörök kedvezőtlen alakulása • Részleges ellenérdekek a járási központ és a járás többi települése között • A város szükségleteinek, igényeinek alulreprezentáltsága az országos/megyei/járási fejlesztési elképzelések között • Az európai uniós források tekintetében élesedő verseny
4. Gazdaság szerkezet és dinamika	
<ul style="list-style-type: none"> • Nő a kereslet a jó minőségű félkész és kész élelmiszeripari termékek iránt. • A város tökevonzó képességének javulása az M3 autópálya közelsége miatt • Jelentős befektetők megjelenése • Az önkormányzati és a vállalkozó szféra közötti erősödő együttműködés • Intenzívebb határon átnyúló gazdasági kapcsolatok • A gazdasági együttműködések (integrátor szervezetek, új típusú szövetkezetek) felértékelődő szerepe • A nem kiemelt termőhelyi adottságú területek speciális támogatása • Belföldi és külföldi turisztikai kereslet növekedése 	<ul style="list-style-type: none"> • A Magyarországon telephelyet kereső vállalkozások igényei eltérhetnek a helyi kínálattól. • A rendelkezésre álló helyi és térségi munkaerő képzettsége nem felel meg a helyi és betelepülő vállalkozások igényeinek. • Szomszédos országok olcsóbb munkaerejének tökeelszívó hatása • Jogszabályi környezet változása miatt befektetések elmaradása • A kiskereskedelmi tevékenység keresleti és kínálati viszonyainak kedvezőtlen alakulása • Csökkenő befektetői érdeklődés Magyarország és Kelet-Közép-Európa iránt a gazdasági válság továbbgyűrűző hatásai miatt

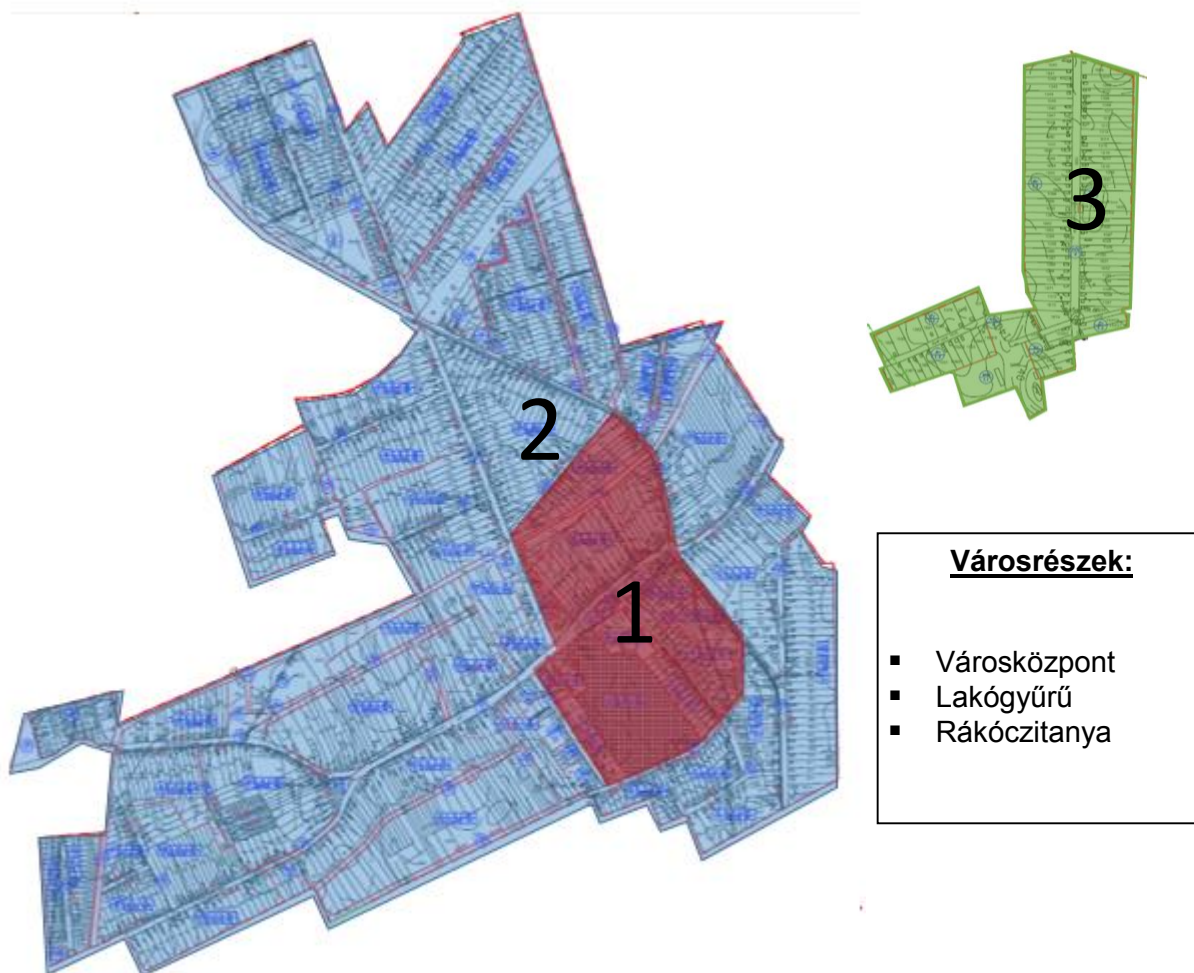
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> A kulturális és örökségturizmus előtérbe kerülése Az idegenforgalom szezonálisának csökkenése A turisztikai kínálat iránti kereslet erős, fokozódó és többirányú. Gazdaságfejlesztésre irányuló pályázati lehetőségek 	<ul style="list-style-type: none"> A város hazai és nemzetközi versenytársainak erősödése a gazdaság minden területén Kedvezőtlen vállalkozási feltételek Kedvezőtlen turisztikai tendenciák A különbségek növekedése a járásközpont és a környező település között A város szükségleteinek, igényeinek alulreprezentáltsága az országos/megyei/járási fejlesztési elképzelések között Az európai uniós források tekintetében élesedő verseny
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
<ul style="list-style-type: none"> A 2014-2020 EU-s tervezési ciklus forrásai esélyt adnak a tervezett önkormányzati fejlesztések finanszírozására. Feladatátstrukturálás pozitív hozadékai Helyi adók összegének növekedése 	<ul style="list-style-type: none"> További forrás és feladatelvonás. Az önkormányzat szerepkörének csökkentése. Átengedett központi adók csökkenése Kedvezőtlen makrogazdasági változások
6. Táji és természeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> Természeti értékek védelem alá helyezése Növekvő igény az alternatív erőforrásból származó energia előállítására Energiaerdők telepítésével biomassza erőművek ellátása 	<ul style="list-style-type: none"> A védelemre érdemes természet-közelí területek további feltárásának és védelem alá vételének elmaradása Szántók parlagon hagyása, invazív, és allergén gyomok terjedése Klíímaváltozás okozta negatív hatások A természeti-környezeti értékek (élővizek, növény- és vadállomány) károsodása az ökológiai szemlélet hiányában Fokozódó antropogén tevékenység, tájhasználati korlátok, konfliktusok
7. Zöldfelületek	
<ul style="list-style-type: none"> Együttműködés lehetősége a táji-természeti értékek védelmében a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságával A fejlesztésekben érdekelt magántulajdonosok érdekeltté válnak a zöldfelületi fejlesztésekben is. Kastélykert nyilvánossá tétele Rekreációs tevékenységek elterjedése 	<ul style="list-style-type: none"> A védett területek környezetében tervezett profitorientált fejlesztések potenciális környezetterhelése. Klíímaváltozás okozta negatív hatások Nem helybeli használók növekedése miatti degradáció
8. Épített környezet (épített örökség is)	
<ul style="list-style-type: none"> Új térségi hatókörű funkciók telepítése a városba, ezzel az épületek használata és felújítása megoldódhat. 	<ul style="list-style-type: none"> A csökkenő lakosság miatt az üres lakások, üres ingatlanok száma nő

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> Megfelelő nagyságú gazdasági területekkel rendelkezik a város, az iparterület bővíthető Hagyományos, de korszerű gazdálkodással az alföldi tájkép megőrződik. A város arculatához illeszkedő beépítések Magánérs építkezések és felújítások számának növekedése Vidéki életkörülmények felértékelődése Kulturális és örökségturizmus jelentőségének növekedése 	<ul style="list-style-type: none"> A nem megfelelő időben és funkció szerint felújított védett épületek állaga jelentősen romolhat Kihasználatlanság miatt jelentkező amortizáció (a csökkenő népesség nem fogja tudni eltartani az intézményeket, ami további kihasználatlan, romló állapotú épületet eredményez)
9. Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
<ul style="list-style-type: none"> A 49. sz. főút elkerülő szakaszának megépültével a város mentesül szinte teljes egészében a közúti tranzitforgalomtól Vasút fejlesztés A környezetbarát közlekedési módok terjedése Közösségi közlekedés fejlesztésére kiírt pályázati források 	<ul style="list-style-type: none"> A motorizáció dinamikus növekedése, mely a gépjármű közlekedés elsőbbségét követeli a fejlesztések során A helyközi és távolsági közösségi közlekedés finanszírozása az államtól függ, a bizonytalanság ronthatja a használat arányát, amely növelheti a gépjárműhasználatot, Vasútvonal kihasználatlansága, megszüntetés veszélye Összekötő utak felújításának elmaradása
10. Közművek és elektronikus hírközlés	
<ul style="list-style-type: none"> Nagy sávszélességű internet kapcsolat elterjedése Infokommunikációs technológia fejlődése 	<ul style="list-style-type: none"> Az egyre százazabb éghajlat mellett az öntözőrendszer fejlesztésének, vagy mezőgazdasági struktúraváltás elmaradás Közművekre és elektronikus adatátviteli rendszerekre való rácsatlakozás elmaradása
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
<ul style="list-style-type: none"> Szelektív hulladékgyűjtés és hasznosításának tovább fejlesztése Energetikai korszerűsítések folytatása, megújuló energiák minél szélesebb körű alkalmazása Környezeti hatékonyság javulása 	<ul style="list-style-type: none"> Klímaváltozás okozta negatív hatások Az energiatartósság fokozódása Környezetterhelő ipari létesítmények betelepülése Az európai unió források tekintetében élesedő verseny

2.2 A városrészi szintű helyzetelemzés összefoglalása

A városrészek lehatárolásakor a területek funkcionálisan és településmorfológiailag homogén kijelölése volt a cél, annak érdekében, hogy fejlesztési irányukat a koncentráció elvének lehető legnagyobb mértékű érvényesítésére törekedve lehessen meghatározni. A fenti koncepció, a településrendezési terv, a korábbi elemzések és az előzetes egyeztetések alapján Vaja belterületén 3 városrész lehatárolására került sor.

1. ábra: Vaja városrészeinek eloszlása

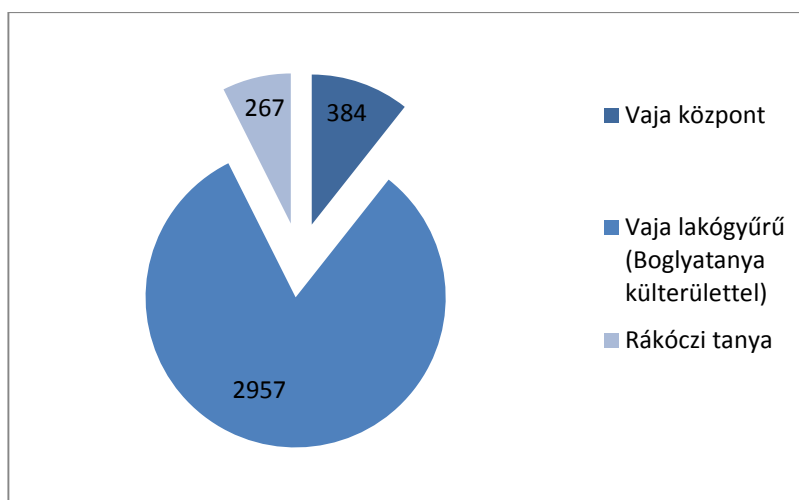
2. táblázat: Vaja városrészeinek lehatárolása

Városrész	Lehatárolás
Városközpont	Arany János u. – Tulipán u. – Damjanich u. – Vay Ádám u. – Ady Endre u. – Láhner u.
Lakógyűrű	Belterület határa
Rákóczitánya	Belterület határa

A városrészi szintű gazdasági, társadalmi és településszerkezeti helyzetelemzés egyrészt a KSH 2011. évi népszámlálási adataira, másrészt a Polgármesteri Hivatal adatbázisára épül.

Ezeket egészítettük ki a jelenlegi folyamatokra épülő adatok, tendenciák átfogó bemutatásával annak érdekében, hogy a városrészek adottságait, problémáit, legfontosabb funkcióit, lehetséges kitörési pontjait, illetve felzárkóztatási esélyeit feltárjuk.

2. ábra: A lakónépesség számának megoszlása városrészenként, 2011

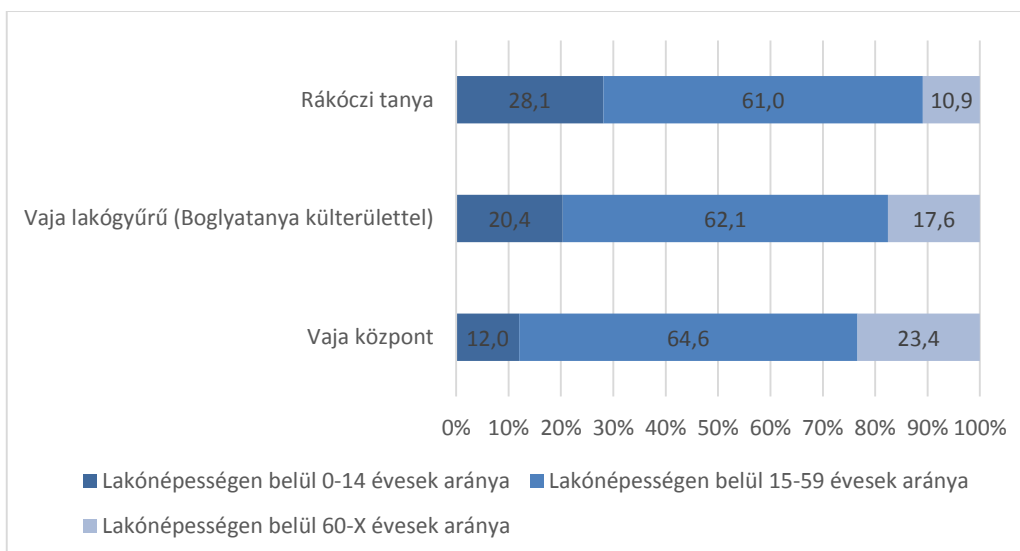

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok

A városrészek lakónépességét megvizsgálva megállapítható, hogy a legnagyobb népességkoncentrációjú terület egyértelműen a lakógyűrű a maga 2 957 lakosával, mely így a település összlakosságának mintegy 82%-át adja. A városközpont jelentősen alacsonyabb népességgel bír (384 fő, 10,6%), míg Rákóczitanyán 267 fő él, mely a település lakosságának 7,4%-át jelenti.

A városrészek lakóinak korcsoportos megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy az általunk kijelölt városrészek mindegyikében a munkaképes korú lakosság (15-59 éves) képviseli a legnagyobb arányt. A fiatalabb és idősebb korosztály esetében különbségek mutatkoznak az egyes városrészek között: míg a 0-14 éves korosztály Rákóczitanyán (28,1%), addig a 60 év fölötti korosztály a városközpontban képvisel nagyobb arányt (23,4%).

3. ábra: A lakónépesség korcsoportos összetétele városrészenként, 2011

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján

3. táblázat: A városrészek népességének szociális jellemzői a 2011. évi Népszámlálás alapján (%)

Mutató megnevezése	Vaja összesen	Városközpont	Lakógyűrű	Rákóczitánya
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	37,4	16,5	38,4	57,7
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,2	13,7	6,6	2,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	57,2	44,0	58,0	68,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	27,2	9,3	28,4	41,1
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	39,4	49,5	38,7	30,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	48,6	41,4	49,0	55,1

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás

Összességében elmondható, hogy a lakosság képzettségi szintjét tekintve a Városközpont messze megelőzi a többi településrészt. Ebben a városrészben a városi átlagnál kisebb az alacsony iskolai végzettségűek aránya (16,5%) és nagyobb a felsőfokú végzettségűeké (13,7%). Mind az alacsony iskolai végzettségűek (57,7%), mind pedig a felsőfokú végzettségűekre vonatkozó mutató pedig Rákóczitányán adja a legrosszabb értéket (2,2%).

A jövedelmi helyzet tekintetében szintén a városközpont lakosságának helyzete a legkedvezőbb, itt a legalacsonyabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya (44,0%), a Lakógyűrű területén tapasztalható érték (58,0%) sincs messze a település egészének átlagától (57,21%), míg Rákóczitánya városrész e tekintetben jelentősen kedvezőtlenebb adottságokkal rendelkezik (68,7%).

Az előző mutatóval jól korrelál a foglalkoztatottak aktív korú népességen belüli aránya, mely tekintetében ugyancsak a Városközpont rendelkezik a legkedvezőbb értékekkel (49,5%). Míg a Lakógyűrű (38,7%) a település átlagát (39,4%) közelíti, addig Rákóczitányán mindössze 30% ez az arány.

Végül a foglalkoztatott nélküli háztartások arányát tekintve Rákóczitánya van a legrosszabb helyzetben, a Lakógyűrűben ez az arány a települési átlag körüli értéket mutat, míg a Városközpont értékei jóval kedvezőbbek.

A fenti megállapítások alapján az egyes városrészek esetében jól körvonalazhatók azok a területek, melyekre a fejlesztések során nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni a társadalmi, szociális és gazdasági problémák csökkentése, a kedvezőbb, egyenletesebb arányok megteremtése érdekében.

3 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Vaja középtávú célrendszerének megfogalmazása során elsődleges szempont a város ténylegesen megvalósítani szándékozott fejlesztési igénye. A megvalósításhoz szükséges forrásszerzési lehetőségek tekintetében azonban meghatározóak az Európai Unió 2014-2020 közötti támogatási időszakának tematikus célkitűzései. Emellett a település pozicionálása szempontjából jelentős szerepe van azoknak az országos, megyei szintű hatályos területi stratégiai dokumentumoknak, melyek célrendszeréhez az ITS céljainak is illeszkednie kell.

A fentiek alapján az ITS célrendszerét nagymértékben meghatározzák:

- az Európa 2020 stratégia 11 tematikus célja és az egyes támogatási alapok (ERFA, ESZA, Kohéziós Alap) ezen célokhoz illeszkedő ún. beruházási prioritásai;
- Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014–2020-as fejlesztési időszakra célrendszere;
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területfejlesztési Konceptiójának célrendszere, a megye Stratégiai Programja és Operatív Programja, illetve az Integrált Területi Program (ITP);

A fentiek mellett a célrendszer megalkotása során igyekeztünk építeni a város fontosabb dokumentumaira is.

Az Étv. alapján ezek közül mindenekelőtt a településfejlesztési koncepcióban rögzített jövőkép és az ehhez kapcsolódó hosszú távú célok jelentik az ITS tervezési keretrendszerét.

Emellett fontos dokumentum volt a városrendezési terve is, valamint a jelen ITS-hez készített Megalapozó vizsgálat megállapításai.

Az ITS készítéséig Vaja város önkormányzata sajnos még nem készítette el a 2014-2019-es időszakra irányuló Gazdasági Programját, így a következő évek célkitűzéseire vonatkozóan fontosnak bizonyultak a tervezést kísérő partnerségi egyeztetések keretében megfogalmazott helyi elképzelések, javaslatok, észrevételek.

A város településfejlesztési koncepciója és az abban meghatározott célok a jogszabályok alapján jelenleg is alapját képezi a városfejlesztési célok kialakításának.

Vaja 2009-ben elfogadott településfejlesztési koncepciója nem határoz meg átfogó hosszú távú jövőképet, azonban a városfejlesztés hosszú távú céljait részletesen bemutatja, az alábbiak szerint¹:

„A település gazdasági fellendítése, a lakosság jövedelemszerző képességének javítása, területfejlesztéssel.

A magasabb szintű infrastruktúra-ellátás, elsősorban a települési hálózatok, utak, közművek, valamint az egyéb ellátó rendszerek és a településközpont fejlesztésével.

A vonzó település megteremtése a minőségi életkörülmények, a lakhatás feltételeinek javításával, a települési értékvédelem és a fejlesztés eszközeivel.

A település környezeti értékeinek megtartása, a környezeti terhelések csökkentése a fejlesztések koncentrált elhelyezésével, a települést terhelő, a fejlesztésekből adódó környezeti ártalmak korlátozásával.

¹ Forrás: Vaja Településfejlesztési Koncepciója

A település történeti, történelmi értékeinek és kultúrájának megőrzése és az ebben rejlő lehetőségek kihasználása.”

A koncepció céljai és a helyzetelemzés alapján megfogalmazott elsődlegességek prioritások (melyeket további fejlesztési célok, programok részleteznek):

- A település rangjának, szerepkörének növelése
- A földrajzi pozíció és az elérhetőség javítása, a belső közlekedési szerkezet korszerűsítése
- A népességmegtartó képesség javítása az elvándorlás megállítása, a foglalkoztatottság, munkanélküliség problémájának kezelése, és a humán erőforrások kihasználásának javítása
- Az „élhető település, a települési életkörülmények javítása, az épített környezet védelme, település rehabilitáció, természet és környezetvédelem

Az elmúlt 6 év változásaira való tekintettel – megvalósult fejlesztések, megváltozott külső és belső viszonyok, elvárások, igények és szükségletek stb. - ugyanakkor jelen ITS-kereteiben új célrendszer kialakítása történt meg.

A TFK-ban meghatározott – viszonylag általános – célrendszerhez kapcsolódóan elmondható, hogy az alábbiakban meghatározott célrendszer összhangban áll a TFK céljaival. Az elmúlt 6 év változásaira való tekintettel – megvalósult fejlesztések, megváltozott külső és belső viszonyok, elvárások, igények és szükségletek stb. - ugyanakkor jelen ITS keretében új célrendszer kialakítása történt meg.

Jelen ITS célrendszere így Vaja város 2015-ös közép- és hosszú távú célrendszerét, a városfejlesztés fő irányait fogalmazza meg, ami a 2009 évi településfejlesztési koncepció céljainak aktualizálása, továbbvezetése, konkrétabbá tétele is egyben.

3.1 Jövőkép

Az előző fejezetben leírtakon túl Vaja reális jövőképeinek kialakítására számos külső tényező figyelembevételével került sor, amelyek alapvetően meghatározzák a város átfogó, hosszú távú fejlődésének irányvonalait és korlátait:

- a korábbi meghatározó hagyományos gazdasági ágazatok és annak kiépített infrastruktúrája;
- a város földrajzi elhelyezkedése és térszerkezeti adottságai;
- a jelenlegi és a potenciális lakosok, vállalkozások általános és speciális szükségletei, elvárásai a településsel, a közszolgáltatásokkal és a városi funkciókkal szemben;
- a fejlesztések megvalósításához rendelkezésre álló támogatási források és a mellé rendelendő önerő mértéke.

Mindezeket a tényezőket, valamint a jelenlegi és jövőbeni várható trendeket figyelembe véve és a Településfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott hosszú távú célok alapján Vaja város jövőképe az alábbiak szerint fogalmazható meg:

Vaja Város Jövőképe

A mikro-térségi szerepkörrel rendelkező, egyedi kulturális és természeti értékeit őrző, élhető és egészséges városi környezetet biztosító Vaja kihasználja a megyén belüli kedvező elhelyezkedéséből és közlekedés-földrajzi helyzetéből származó előnyöket. A város gazdasági versenyképessége fenntartható módon erősödik, jelentős számú munkahely létesül. A minőségi közszolgáltatásoknak köszönhetően a város lakosságmegtartó képessége növekszik, egyre több fiatal választja lakhelyéül a települést.

Átfogó fejlesztési célok

Vaja jövőképe, valamint a város előtt álló kihívások alapján kijelölhetőek a település gazdasági-társadalmi fejlesztéseinek stratégiai céljai, a hozzájuk tartozó részcélok és a prioritások.

A jövőkép megvalósulása érdekében a város két átfogó fejlesztési célt jelöl ki a Településfejlesztési Konceptióban foglaltakkal összhangban:

1. Vaja város térségi központi és gazdasági pozíciójának erősítése, a foglalkoztatottság szintjének tartós emelése
2. Vaja népességmegtartó képességének erősítése, a vonzóbb városi környezet kialakításával és a közszolgáltatások fejlesztésével, a lakosság életminőségének javításával

Az általános cél tehát az, hogy

- a lakosság életminősége és életfeltételei javuljanak;
- a város tartósan segíteni tudja a gazdasági szereplőket versenyképességük javításában;
- a város fenntartható fejlődési pályára álljon;
- a kohézió erősödjön, és a partnerség fejlődjön;

A fejlesztéseknek azt a célt kell szolgálniuk, hogy Vaja „élhető” kisvárossá fejlődjön, ahol a növekvő számú lakosság települési komfortérzete magas, és emelkedik a helyi kötődésük szintje is. A vonzó feltételek, a megfelelően képzett munkaerő, valamint az infrastruktúrával jól ellátott ipari terület, illetve a turisztikai potenciál jelentette gazdasági lehetőségeket szintén a város fejlődési érdekeit figyelembe véve kell hasznosítani.

A jövőképben és az átfogó célokban megfogalmazott általános célkitűzések megvalósulását a tematikus célokban megfogalmazott részletes fejlesztési célok segítik elő.

Fejlesztési elvek

A település jövőbeli céljainak elérését szolgáló fejlesztési elképzelések meghatározása alapvetően a **kisvárosi adottságok figyelembevétel** kidolgozott településfejlesztési irányelvek mentén történt. Mivel Vaja kisvárossá fejlődése nem járt együtt a város karakterformáló elemeinek megjelenésével, ezért **minden fejlesztést átható alapelvként** jelenik meg az **„értékkeremtés”** és a **város identitásának** kialakítása, beleértve a helyi lakosok identitástudatának erősítését, az elvándorlás megakadályozását. Ennek megfelelően a stratégia kidolgozására az alábbi településfejlesztési elvek figyelembevételével került sor:

„Előrelátó”-proaktív és „megelőző”-preventív szemlélet

A fejlesztések amellől, hogy a már kialakult társadalmi, gazdasági problémák mérséklésére, megszüntetésére irányulnak, kiemelten kezelik a jövőorientált tervezést és a prevenciót.

Ezáltal egyrészt minimálisra csökkenthető az újabb problémák kialakulása, másrészt pedig új lehetőségek generálhatók – kiaknázva a belső adottságokat és a külső pozitív változásokat. Ez az előrelátó, preventív városfejlesztési szemléletmód lehet a település hosszú távú versenyelőnyének forrása, amely szerepet játszik a térségi funkció megerősítésében. A lehetőségek kihasználása sokrétű tevékenységből áll, amelyek összehangolása és tervszerű megvalósítása a legnehezebb feladat, ezért kiemelt figyelmet érdemel.

Fenntartható, dinamikus fejlődés

A tervezett fejlesztések gazdasági, társadalmi és környezeti szempontú összehangolása megalapozza a város hosszú távú, dinamikus gazdasági fejlődését, megakadályozva a gazdasági növekedés intenzitásának mérséklődését, valamint a belső erőforrások hatékony felhasználásával kizárja a stagnálás lehetőségét. A fejlesztési elv legfontosabb elemei:

- befogadó vállalkozói infrastruktúra kiépítése,
- a helyi gazdasági szereplők bekapcsolódásának elősegítése, ösztönzése,
- a helyi humánerőforrás célzott irányú képzése, munkaerő-piaci kompetenciáinak fejlesztése.

„Igazságos” városfejlesztés

Az igazságosságra és méltányosságra törekvő fejlesztés keretében a területi és társadalmi egyenlőtlenségek mérséklését előmozdító, a kohéziós erő kihasználására törekvő fejlesztések valósulnak meg. Ezt az alapelvet a város fejlődése szempontjából kiemelten kell kezelni, hiszen a KSH 2011. évi adatai alapján, Vaja belterületén öt szegregátum és több szegregáció szempontjából veszélyeztetett terület található. Az alapelv alkalmazásával lehetőség nyílik ezen városrészek és lakosaik integrálására, felzárkóztatására, a kiegyenlített városfejlődés és a társadalmi esélyegyenlőség feltételeinek megteremtésére.

Emberközpontú fejlesztés és széles körű partnerség

Fontos kiemelni, hogy a tervezett fejlesztések végső „fogyasztói” maguk a városlakók, ezért olyan tevékenységeket kell megvalósítani, amelyek közvetlenül vagy közvetve javítják a helyiek életminőségét, megteremtik számukra az optimális életkörülményeket, elősegítik a közszolgáltatásokhoz való jobb hozzáférést, valamint bővítik a kulturális, rekreációs, sportolási és szórakozási lehetőségek kínálatát. A sikeres és eredményes városfejlesztés megvalósítása érdekében elengedhetetlen a helyi lakosság, a civil társadalom, a gazdasági élet szereplői és a különböző kormányzati szintek közötti szoros partnerség kialakítása, az érintettek aktív bevonása a fejlesztési folyamat valamennyi szakaszában. A város vezetése folyamatosan konzultál a lakossággal, a város fejlesztésében figyelembe veszi a lakossági igényeket, szükségleteket, és aktívan bevonja a városi polgárokat a fejlesztések megvalósításába, ösztönzi az alulról jövő lakossági kezdeményezéseket.

3.1.1 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

Vaja középtávú stratégiai céljai egyrészt a városi szintű tematikus célokat, másrészt a városrészi szintű területi célokat foglalják magukban.

3.1.2 Városi szintű középtávú tematikus célok

A város egészére vonatkozó középtávú, tematikus jelleggel megfogalmazott célok:

T1. A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében

T2. A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése

T3. Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése

T4. A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által

T1. A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében

A gazdaság élénkítése, innovatív vállalkozói környezet megteremtése a stabil és diverzifikált gazdasági szerkezet kialakításához, valamint a hosszú távú fenntartható fejlődés biztosítása (munkahelymegőrzés, munkahelyteremtés).

Amint az a megalapozó munkarészben is megállapításra került Vaja városi funkcióinak egyik alapja mindenképpen a térségi szerepet is betöltő stabil gazdasági foglalkoztató létesítmények megléte.

Vaja gazdaságföldrajzi adottságait kihasználva hosszú távon képes megteremteni a termeléshez és szolgáltatási tevékenységhez szükséges vállalkozói infrastruktúrát és innovatív környezetet. A cél elérését elősegíti az M3 autópálya közelsége, valamint a határ közelsége is, amely bővíti a nemzetközi gazdasági folyamatokba való bekapcsolódás lehetőségét.

A város ipari, kereskedelmi területei reális alternatívát kínálhatnak a térségbe érkező multinacionális cégek képviselőinek, illetve azok beszállítóinak. A befektetés-ösztönzés egyik eszközének tartott üzleti-szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése mellett kiemelt jelentőségű a szolgáltatási háttér megteremtése is.

A gazdaságfejlesztés célja tehát a befektetői, beruházási aktivitás ösztönzése, az ipari és mezőgazdasági vállalkozások innovatív tevékenységének, új vállalkozások létrejöttének, a meglévő tőkeszegény kis- és középvállalkozások fejlesztésének és a terület tőkevonzó képességének elősegítése.

A vállalkozási környezet fejlesztése többemű:

- Mind a hazai, mind a nemzetközi vállalkozások számára vonzó befektetői környezet kialakítására van szükség, amelynek első lépése az üzleti infrastruktúra fejlesztése, az infokommunikációs szolgáltatások biztosítása, telephely kialakítások elősegítése, mely lehetővé teszi a már meglévő kis- és középvállalkozások megerősödését is.
- Az infrastrukturális feltételek javítása és bővítése mellett cél egy olyan vállalkozói információs szolgálat létrehozása, amely jelentősen megkönnyíti és egyszerűsíti a betelepülni szándékozó és a helyi vállalkozások adminisztrációját, valamint támogatja őket az üzletvitelben, piacszerzésben és a tőkebevonási lehetőségek feltárásában.
- Mivel Vaja életében a gazdaságon belül hagyományosan jelentős szerepet tölt be a mezőgazdaság, így szükséges a korszerű, környezetbarát, a helyi adottságokra épülő biogazdálkodási formák elterjesztése. A fenntartható fejlődés elvét figyelembe véve kell megteremteni a természet és a gazdaság összhangját, támogatni kell a gazdálkodók szövetkezési formáit érdekérvényesítő képességük és piaci versenyképességük javítása, illetve a termelő kapacitások jobb kihasználása érdekében. Elengedhetetlen a régi, elavult technológiák cseréje, korszerű, energiatakarékos gépek, berendezések és tároló kapacitások beszerzése, amelyek hatékonyabbá és termelékenyebbé teszik a vállalkozások működését. Cél a helyben termelt javak minél szélesebb körének és mennyiségének helyben történő

feldolgozása, a minél magasabb feldolgozottsági fok elérése, melynek révén növelhető a megmaradó jövedelemtömeg.

A sikeres, többfókuszú fejlesztés eredményként:

- munkahelyteremtő beruházások valósulnak meg,
- megerősödik a helyi vállalkozói szféra,
- vonzó vállalkozási környezet jön létre, ezáltal megnő a város tőkevonzó képessége,
- pozitív demográfiai folyamatok indulnak el (pl. a képzett és vásárlóképes fiatal lakosság helyben maradása, helyi társadalom kedvezőbb korösszetétele).

T2. A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése

A közszolgáltatások, az egészségügyi és szociális szolgáltatások fejlesztése, a szolgáltatási kör bővítése, minőségük és üzemeltetésük gazdaságosságának javítása.

Vaja Város Önkormányzata kiemelt figyelmet fordít arra, hogy ellátandó közszolgáltatási feladatait magas színvonalon, a város lakosságának megelégedésére hajtsa végre. Ennek érdekében többek között az alábbi tevékenységek, fejlesztések megvalósítására törekszik:

- egészségügyi és szociális szolgáltatások fejlesztése (életkilátások javítása, szociális védőháló biztosítása);
- nevelési és oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése;
- munkaerő-piaci igényekhez igazodó (át)képzési formák kialakítása;
- kulturális intézmények, létesítmények fejlesztése;
- belterületi vízrendezés megoldása;
- a kiépült bel- és külterületi csatorna-hálózat fenntartható működtetése;
- helyi közutak, közterek fenntartása, megóvása és fejlesztése;
- intézmények energiatakarékos üzemeltetése, megújuló energiaforrások használata (energiaracionalizálás).

A megvalósítás során a városvezetés kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a közszolgáltató rendszer, valamint a tervezett fejlesztések fenntartható üzemeltetése is biztosított legyen. Ez egyaránt jelenti a humánerőforrás-fejlesztés és -gazdálkodás tudatosságát, valamint a működéshez szükséges erőforrások racionális biztosítását. A közszolgáltatások fejlesztése során az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít arra, hogy azok minden érintett számára egyenlő eséllyel hozzáférhetőek legyenek.

A tervezett fejlesztések eredményeként megvalósul a közszolgáltatások körének minőségi fejlesztése, ami egyrészt pozitív hatást vált ki a lakosok önkormányzattal szembeni hozzáállását és elvárásait tekintve, másrészt a minőségi életvitel alapjait teremti meg. A helyben biztosítható egészségügyi, szociális és köznevelési szolgáltatások tárgyi és intézményi feltételeinek javításával, valamint a lakosság különböző csoportjai számára az egyenlő mértékű hozzáférés megteremtésével a lakosság életszínvonala is javul.

T3. Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése

A kor igényeinek megfelelő, kisvárosi településszerkezet, valamint ennek megfelelő pozitív arculat kialakítása, az épített és természeti környezet állapotának megóvása és a bennük rejlő turisztikai potenciál kiaknázása

A modern városi életformára való igény előtérbe kerülése indokoltá teszi a városszerkezettel és az épületállománnyal kapcsolatos tudatos koordináció erősítését. A település történelmi központjának spontán alakulásából származó adottságok, az épített környezeti értékekben, azok történelmi jelentőségében rejlő turisztikai potenciál szintén kiaknázásra vár. A városi funkciók fejlődése, valamint a földrajzi helyzetből adódó lehetőségek kiaknázásához a városszerkezet fejlesztése, az egyes városrészek funkcióinak megfelelő kialakítása szükséges.

A településszerkezet fejlesztése terén a város arculatának, karakterének megfelelő, ugyanakkor az egyes településrészek funkcióit is kiszolgáló, támogató városi környezet kialakítása a cél, amely egyrészt elősegíti a helyi lakosság életminőségének növekedését, másrészt vonzó migrációs célterületté teszi a várost, harmadrészt pedig hozzájárul a gazdasági környezet fejlődéséhez. A legfontosabb fejlesztési, fejlődési területek a következők:

- Kiegyensúlyozott, kisvárosi településszerkezet megteremtése, illetve a hagyományosan kialakult élhető, barátságos kisvárosi karakter fejlesztése és előnyeinek tudatosítása;
- A meglévő önkormányzati tulajdonú épületek ütemezett felújítása;
- Közterületek és közösségi területek állapotának javítása, figyelembe véve az egyes városrészek specifikus sajátosságait (pl. közösségi tér, egyéni és közösségi közlekedési csomópont, sport/rekreációs célú terület, műemléki környezet);
- A zöldfelületek megújítása és rendszerbe szervezése: a zöldfelületi hálózat elemei nemcsak a környezeti állapot javításához és a város ökológiai stabilitásához járulnak hozzá, hanem fontos közösségi térként is funkcionálnak;
- Az ipari, kereskedelmi, logisztikai övezetnek a lakóövezettől való elkülönülése és a 41-es útra való csatlakozásának fenntartása;
- A gazdasági és közfunkciókat betöltő épületállomány ütemezett megújítása: ezen a területen a város hatásköre elsődlegesen a saját tulajdonában lévő ingatlanok rekonstrukciójára terjed ki oly módon, hogy a fizikai jellegű felújítások hozzájáruljanak az adott épület és az érintett városrész funkcióinak megerősítéséhez és bővítéséhez;
- Mobilitási feltételek javítása: utak, járdák, kerékpárutak, parkolók fejlesztése és kialakítása, a biztonságos közlekedés feltételeinek megteremtése, a gépjármű és a gyalogos közlekedés biztonságosságát is elősegítő közlekedési csomópontok, körforgalom kialakítása, közösségi közlekedés vonzerejének és minőségének növelése;
- Szegregációs folyamatok mérséklése, megállítása: jóllehet a szegregátumok felszámolása csak komplex, a lakosság általános helyzetét is javító beavatkozásokkal lehetséges, fontos figyelmet fordítani az érintett területek infrastrukturális fejlesztésére annak érdekében, hogy a fizikai jellegű szegregáció megszüntethető legyen;
- a településközpont épített értékeinek (Vay-kastély és kastélypark népi lakóház, református templom) megóvása és a bennük rejlő turisztikai potenciáli kiaknázása interaktív, látogatóbarát fejlesztése, a turisztikai fejlesztések megfelelő marketingtevékenységekkel történő megerősítése;

- vonzó településkép kialakítása a településmarketing eszközeinek tudatos és aktív használatával, a hagyományos értékek mellett kiemelten fókuszálva a fenti fejlesztésekre.

A fejlesztéseknek köszönhetően esztétikusabbá válik a településkép, javul a lakosság életminősége, erősödik az identitása, valamint növekedik a város népességmegtartó és – vonzó ereje, fejlődik a településen a turizmus és pozitív imázs alakul ki a településről.

T4. A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által

A magas szintű kultúra, hagyományőrzés, közművelődés, a szabadidő eltöltését és a rekreációt szolgáló lehetőségek biztosítása, a társadalmi kohézió valamint a helyi identitás erősítése

A globális kommunikáció és a felgyorsult életritmus hatására a szellemi rekreáció és a kulturális javak fogyasztása egyre inkább háttérbe szorul, ezért különösen fontos e célkitűzés megvalósítása. Kiemelt figyelmet kell szentelni a hagyományőrzésre, a kultúrára, a szabadidős, rekreációs lehetőségek biztosítására. A helyi kulturális élet fenntartásához és fejlődéséhez szükség van a programkínálat szélesítésére valamint infrastrukturális fejlesztések megvalósítására. A fejlesztendő területek a következők:

- Helyi szellemi és tárgyi értékek fizikai védelme és ahol lehetséges, funkcionális megújítása;
- Hagyományőrzés és -ápolás;
- Helyi, térségi, országos és nemzetközi érdeklődésre egyaránt számot tartó rendezvények szervezése;
- A helyi programkínálat szélesítése és a célcsoportok igényeihez alakítása, kiemelten az ifjúság és az időskorúak részére,
- Civil közösségek kulturális és egyéb közösségépítő kezdeményezéseinek támogatása;
- A különböző kezdeményezéseket összehangoló koordinációs mechanizmus kialakítása;
- Részvétel térségi, megyei és regionális/országos programsorozatokban;
- A kulturális és szabadidős értékek és lehetőségek célcsoport-orientált promóciója;
- A szabadidős (rekreációs) tevékenységekhez kapcsolódó infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése, pl. kerékpárút építés, közösségépítő kirándulások szervezése, szabadtéri sportpálya infrastrukturális fejlesztése, többfunkciós sportcsarnok építése, diáksport, szabadidős sport, utánpótlás nevelés, versenysport támogatása.

A fenti tevékenységek hatására:

- pozitív irányban fejlődik a város arculata,
- színesebbé válik a programkínálat,
- gyakoribbá válnak a civil önszerveződések és az alulról jövő kezdeményezések;

- a fejlesztéseket kihasználó települési és térségi lakosok mind egészségügyileg, mind pszichésen kedvezőbb állapotba kerülnek, javul közérzetük, melynek köszönhetően erősödik kötődésük a városhoz;
- a társadalmi kohézió erősödik, fejlődik a helyi közösség identitástudata, erősödik a pozitív értelemben vett lokálpatriotizmus, amely hozzájárulhat a népességmegtartó képesség növekedéséhez, valamint a szegregátumok területén élők felzárkóztatásához is.

A városi célokhoz rendelt legfontosabb projektelképzeléseket az alábbi táblázat foglalja össze.

4. táblázat: Vaja Város fejlesztési céljaihoz rendelt projektelképzelései

Tematikus/Városi szintű cél	Projektjavaslatok
<p>T1. A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vállalkozások integrációja - Vállalkozások letelepülését elősegítő infrastrukturális beruházások megvalósítása • Úthálózat fejlesztés • Körforgalom építése a Láhner-Leiningen-Nagy Sándor-Damjanich u. csomópontjára • A Nagy Sándor utcát is magában foglaló 4116-os számú útvonal felújításának segítése • Tulipán utca burkolatfelújítása • Parkolóhelyek létesítése a városközpontban • Inkubátorház kialakítása, üzleti infrastruktúra fejlesztése • Ipari fejlesztési terület kialakítása • Befektetés-ösztönzési stratégia kidolgozása • Munkaerő-piaci képzések szervezése • A helyi kkv-k termékeinek piacra jutását elősegítő marketingtevékenységek támogatása • A vállalkozások közötti együttműködés elősegítése (klaszter-hálózat kialakítása) • Szociális, vállalkozási, foglalkoztatási programok szervezése
<p>T2. A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Egészségház építése • Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat elhelyezését biztosító épület építése • A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása. (A megújuló energiaforrások használatához szükséges beruházások támogatása, az iskola fűtési rendszerének átalakítása.) • Csapadékvíz elvezető hálózat bővítése (pl.: Nyárfa köz, Kiss Ernő u.) • Tornaterem felújítása • Iskola konyhájának korszerűsítése

	<ul style="list-style-type: none"> • A Móra, a Móricz, a József Attila és az Árok utca szilárd burkolattal történő ellátása • szociális városrehabilitáció a szegregált területeken • A szennyvíztisztító telep kapacitásbővítése
<p>T3. Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kiskastély épületének rekonstrukciója • Kerékpárút-hálózat kiépítése, fejlesztése • Belterületi közúthálózat fejlesztése • Járdaépítés • Buszmegállók korszerűsítése, buszöblök kialakítása • Önkormányzati tulajdonú épületek helyi védelem alá helyezése és ütemezett felújítása • Közösségi terek, parkok kialakítása – rekreációs, szabadidős, pihenő és rendezvény célú zöldterületek kialakítása
<p>T4. A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A művelődési ház felújításának folytatása a belső tereken. • közterületi játszótér kialakítása • Termelői piac kialakítása • Vajai-tó vonzerejének fejlesztése • Erdei iskola kialakítása • Sportlétesítmények fejlesztése • Helyi, térségi és nemzetközi érdeklődésre egyaránt számot tartó rendezvények szervezése • Helyi szellemi és tárgyi értékek fizikai védelme illetve funkcionális megújítása • Civil közösségek kulturális kezdeményezéseinek támogatása • A szabadidős (rekreációs) tevékenységekhez kapcsolódó infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése pl.: kerékpárút építés, közösségépítő kirándulások szervezése, diáksport, szabadidős sport, utánpótlás nevelés, versenysport támogatása

3.1.3 Városrészi szintű területi célok

A területi célok az adott városrész helyzetelemzésében feltárt jellegzetességek alapján kerültek meghatározásra. A városrészi célok hierarchikusan illeszkednek a középtávú városi célok eléréséhez, emellett referenciapontot képeznek az integrált akcióterületi fejlesztésekhez. Ennek megfelelően olyan kérdésekre is választ adnak, mint a településrész funkcionális fejlesztési iránya, a területhasználat jellege, a városrész lakókörnyezetének, illetve gazdasági környezetének fejlődési irányai.

Összességében az alábbi megállapítások tehetők:

- Funkcionálisan a településközpontban indokolt a helyi és térségi közösségi és humán szolgáltatások befogadása, fejlesztése, a lakóövezeti városrészben a lakófunkciók erősítése, míg a külön településrészként le nem határolt, északi, jellemzőn külterületi ipari övezetben a nagy volumenű termelő és szolgáltató egységek megtelepedése.
- A város különböző részein eltérő közösségi jellegű fejlesztésekre van szükség.

- A szegregációval érintett területeken a szociális gondoskodás és humán szolgáltatás minőségének emelésére, a társadalmi és munkaerő-piaci integráció ösztönzésére, illetve lakókörnyezet fejlesztésére kell hangsúlyt helyezni.
- A zöldfelületek minőségi és mennyiségi fejlesztése a településközpontban és a lakóövezetekben a meglévő parkok megújításával és bővítésével valósítható meg.
- Kereskedelmi és szolgáltatási fejlesztéseket a településközpontban és a lakóövezetekben is célszerű végrehajtani. A városi lakosság mellett a településre érkező átutazók, turisták kiszolgálását is biztosító üzleteknek kell teret biztosítani, valamint a lakóövezetekben az érintett utcákban élő lakosok számára a mindennapi megélhetéshez szükséges árucikkek árusításával foglalkozó helyi kiskereskedőknek kell teret engedni.
- Az ipari jellegű területek esetében cél az elérhetőség javítása, a meglévő területek intenzívebb hasznosítása, szükség esetén új területek bevonása és az infrastruktúra fejlesztése.

Mindezek a megállapítások a városrészi célok hátterét és kontextusát alkotják, ami hozzájárul ahhoz, hogy a városrészek közötti életminőségbeli különbségek a konzisztens célok megfogalmazásával és megvalósításával csökkenjenek, ugyanakkor a városi feladatok ellátása is hatékonyabbá váljon.

A városrészek középtávú területi céljai a Megalapozó vizsgálatban bemutatott funkciók adottságok és jellemzők, illetve az azokra épülő SWOT-elemzések alapján történtek meg kerültek megfogalmazásra.

A fentiek alapján a városrészi célok:

V1: Városközpont - Modern települési központ kialakítása a városi funkciók erősítésével, az épített és természeti környezet megújításával, a turisztikai vonzerők jobb kihasználásával.

V2: Lakógyűrű - Meglévő városrészi funkciók megőrzése, illetve bővítése, a természetes és épített környezet fejlesztése, infrastruktúra megújítása, továbbá a társadalmi esélyegyenlőség feltételeinek megteremtésével, a lakókörnyezet minőségi fejlesztésével a társadalmi integráció erősítése.

V3: Rákóczitanya - Helyi lakosság életkörülményeinek javítása a lakókörnyezet és az infrastrukturális ellátottság fejlesztésével.

Városközpont

V1. Modern települési központ kialakítása a városi funkciók erősítésével, az épített és természeti környezet megújításával, a turisztikai vonzerők jobb kihasználásával

A városrész Vaja központi területe, ennek megfelelően a fejlesztés fókuszában olyan funkciók erősítése áll, amelyek a település teljes lakossága számára relevánsak, a mikro-térségi központi szerepkörből, illetve a szélesebb hatókörű funkciókból adódóan elvárhatóak.

A történelmi és mai Városközpont a város szolgáltatási, kereskedelmi centruma is. Itt található a legfontosabb igazgatási, oktatási és kulturális létesítmények, a városrészben találhatóak Vaja legfontosabb turisztikai látnivalói is.

A célok elérése érdekében a városrész funkcióinak erősítése szükséges. A városi szolgáltatások kiteljesedését, valamint a fenntarthatóságot leginkább a közfunkcióknak a

városrészben történő koncentrálása segíti elő. Mindezek mellett fontos tényező a gazdasági - ezen belül különösen az idegenforgalmi - funkció erősítése is.

A kitűzött cél elérése érdekében indikatívan a következő – önkormányzati és egyéb szervezetek által megvalósítandó – projektek és beavatkozási területek azonosíthatók a településrész tekintetében:

- A Kiskastély épületének rekonstrukciója
- Parkolók kialakítása, közterületek, zöldfelületek megújítása
- Művelődési ház belső felújítása, új funkció betelepítése
- Iskola energetikai korszerűsítése
- Termelői piac kialakítása
- Egészségház (egészségügyi és szociális szolgáltató központ) kialakítása
- Kerékpárút építése a Városközpont és a Vajai-tó között
- A városi arculat és identitás erősítése, kulturális, hagyományőrző rendezvények szervezése, a civil közösségek kulturális kezdeményezéseinek támogatása
- Az önkormányzati tulajdonú épületek megújuló energiafelhasználásának növelése
- Körforgalom építése a Láhner-Leiningen-Nagy Sándor-Damjanich utcák csomópontjára

Lakógyűrű

V2. Meglévő városrészi funkciók megőrzése, illetve bővítése, a természetes és épített környezet fejlesztése, infrastruktúra megújítása, továbbá a társadalmi esélyegyenlőség feltételeinek megteremtésével, a lakókörnyezet minőségi fejlesztésével a társadalmi integráció erősítése

A Lakógyűrű Vaja legnagyobb területű és legnagyobb népességű városrésze. Alapvetően lakófunkciójú terület. Emellett gazdasági és kereskedelmi funkció is megjelenik, de városrészi alközpont nem alakult ki a területén.

A városrész magában foglal a népszámlálási adatok alapján azonosított öt szegregátum közül négyet.

A fejlesztések iránya ennek megfelelően kettős: egyrészt fontos a meglévő funkciók megtartása és fejlesztése oly módon, hogy a kedvező feltételek elősegítsék a városi lakosság növekedését, másrészt a hátrányos helyzetű lakosság további leszakadását megakadályozó, társadalmi felzárkózásukat elősegítő intézkedésekre van szükség.

Szükséges a munkához jutás esélyeinek és feltételeinek javítása, amelyre igény jelentkezik a szegregátumokban és a nem szegregált területeken egyaránt. Fontos a kiskereskedelmi és más lakossági szolgáltatások helyi igényeknek megfelelő fejlődésének ösztönzése, valamint az infrastrukturális hálózatok fejlesztése, felújítása. Kiemelhető a zöldfelületek és közösségi terek arányának növelésének, illetve karbantartásának szükségessége. Emellett javítani szükséges a városrész közlekedési feltételeit is (leromlott minőségű utak, utcák, felújításra szoruló járdák, gyalogos és kerékpáros közlekedés feltételei).

A fizikai infrastruktúra javítása, a szolgáltatások bővítése azonban önmagában nem elegendő a szegregációs problémák kezelésére, a területen élő lakosság társadalmi

integrációjához. Szükséges a hátrányos helyzetűek – különösen a fiatalok – egyenlő esélyeinek megteremtése. Ez főként a képzési és munkaerő-piaci programokba történő bevonással, szociális szolgáltatások és közérdekű információk hozzáférhetőségének javításával, valamint az általános közigazgatási, közszolgáltatási rendszerek integrált feladatellátásának fenntartásával segíthető elő.

Rákócztanya

V3. Helyi lakosság életkörülményeinek javítása a lakókörnyezet és az infrastrukturális ellátottság fejlesztésével

Rákócztanya Vaja város legkisebb városrésze. Fizikailag teljesen különálló, jól elhatárolható településrész, amely a város központjától mintegy 3,5 km-re, északkeletre fekszik.

A lakófunkciójú városrészben kedvezőtlen, településközponttól távoli fekvés, az elszigetelt elhelyezkedés miatt sajnos egyértelmű szegregációs folyamatok indultak meg az elmúlt 10-15 évben.

A teljes településrész szegregációval sújtott terület, a város 5. számú szegregátuma.

Az itt élők lakáskörülményei, foglalkoztatási és aktivitási helyzetük meglehetősen kedvezőtlen. Leginkább a gyerekek kerülnek ezáltal hátrányos helyzetbe.

Az infrastrukturális ellátottság hiányos, a lakott lakások komfortfokozata jelentősen elmarad a városi átlagértékektől,

A fentiek alapján a fejlesztési célok a közmű és közlekedési infrastruktúra-fejlesztésre, a helyi lakosság életkörülményeinek javítására (pl.: helyi igényeknek megfelelő szolgáltatásbővítés; a zöldfelületek, közösségi terek arányának növelése, karbantartása), összpontosulnak a kedvező lakókörnyezet megteremtése érdekében

3.2 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

A megvalósítandó városrészi célkitűzések hozzájárulnak a város középtávú tematikus céljainak teljesüléséhez. A területi és tematikus célok együttesen segítik elő az átfogó célok és a tervezett jövőkép elérését.

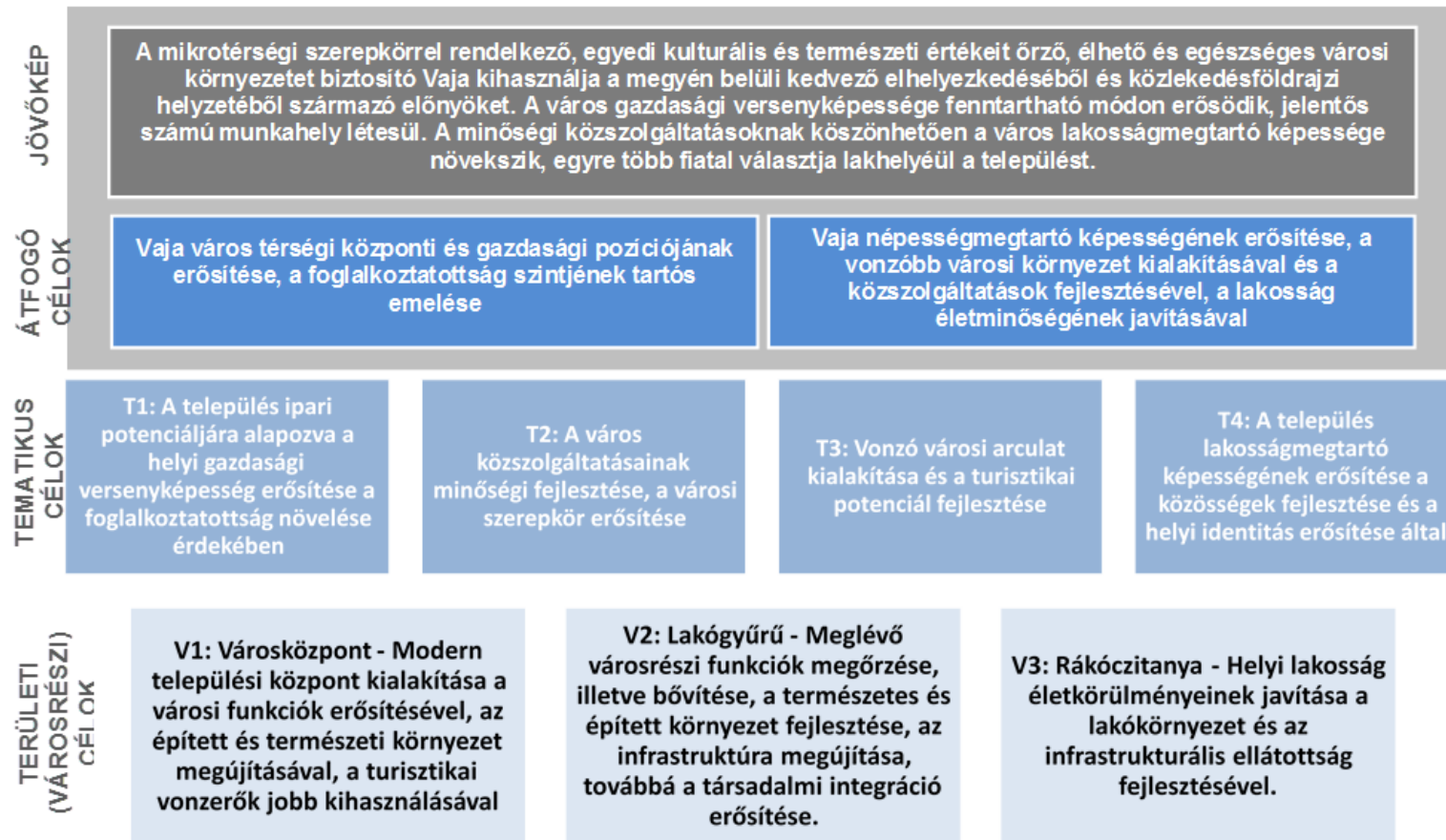
A következő táblázat összefoglalóan mutatja be a tematikus és területi célok közötti összefüggéseket.

5. táblázat: A Városrészek és tematikus célok összefüggése

Városrészek / Tematikus célok	T1: A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében	T2: A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése	T3: Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése	T4: A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
V1. Városközpont				
V2. Lakógyűrű				
V3. Rákóczitanya				

	Erős koherencia		Közepes koherencia		Gyenge koherencia
--	--------------------	--	-----------------------	--	----------------------

4. ábra: Vaja városfejlesztési célrendszere

4 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

A Belügyminisztérium által 2014. december 11-én közzétett „Útmutató a kis- és középvárosok számára az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014 – 2020 elkészítéséhez” című dokumentum alapján három projekttypus különböztethető meg:

- 1. akcióterületi projektek** (térben koncentrált és egymással összehangolt projektek):
  - az egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületen végbemenő fejlesztések egymással szinergikus hatást fejtenek ki,
  - az egyes projektelemek segítik más projektek megvalósulását illetve hatásának kiteljesedését
  - az akcióterület számára megfogalmazott cél érdekében kerülnek megvalósításra,
  - volumenük, így várható hatásuk is legyen akkora, hogy érzékelhető változást idézzenek elő az akcióterületen;
- 2. kulcsprojektek:** a jellemzően nagyobb összegű kulcsprojektek alapvető feltételét képezik valamely (akár több) középtávú városi cél elérésének, tehát, ha a projekt nem valósul meg, valamelyik cél nem vagy csak kismértékben érhető el;
- 3. hálózatos projektek** (egymással összehangolt, térben kapcsolódó projektek):
  - több, egymáshoz kapcsolódó, akár azonos jellegű projektelemből áll,
  - a város egészére vagy annak jelentős részére kiterjed,
  - a projektelemek egy együttműködő rendszer elemeit képezik.
- 4. egyéb projektek:** a fenti kategóriákba nem tartozó, egyéb tervezett fejlesztések.

Az ITS tehát tartalmazza a célok eléréséhez szükséges legfontosabb beavatkozásokat, de a dokumentum operatív jellege miatt nem részletesen kidolgozva tartalmazza a megvalósítandó projekteket. Jelen stratégia a tervezett fejlesztések vázlatos bemutatására szorítkozik.

Az alábbiakban bemutatjuk a Vaja Város Önkormányzata által megvalósítani tervezett projekteket a fenti csoportosításnak megfelelően – megjelölve mindenhol a finanszírozás lehetséges forrását.

4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és lehatárolás indoklása

Vaja Város Önkormányzata arra törekszik, hogy a lehető legtöbb forrást (magántőkét és hazai állami/uniós/egyéb támogatást) mozgósítani tudja annak érdekében, hogy a város fejlődésének motorja legyen, azaz a városi és városrészi célok teljesítéséhez kapcsolódó projekteket minél nagyobb arányban végrehajtsa – elősegítve ezáltal a település dinamizálódását, kiegyensúlyozott, fenntartható fejlődését, a társadalmi szolidaritás megteremtését és a gazdaságos működést.

A konkrét, gyakorlati beavatkozásokat térben koncentráltan, pontosan azonosított területeken kell végrehajtani a kedvező hatások elérése érdekében. Az egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületeken végbemenő fejlesztések egymással összehangoltan valósulnak meg, egymásra szinergikus hatást fejtenek ki, erősítik egymás pozitív hatásait.

A fejlesztési akcióterületek kijelölése során az alábbi alapelveket vettük figyelembe:

- az akcióterületek teljesítsék a minimálisan előírt követelményeket az ellátandó funkciók, a szükséges fejlesztések és a szociális mutatók tekintetében;
- az akcióterületek kiterjedése ne legyen eltúlzott, csak azok az utcák kerüljenek bele, amelyek a fejleszteni kívánt épületek, intézmények és közterek, valamint a lehetséges magánberuházások miatt valóban indokoltak;
- az akcióterületek megjelenésükben minél homogénebbek, és térben is koncentráltak legyenek;
- a kijelölt akcióterületen a lehető legnagyobb addicionális hatás legyen elérhető a magántőke mobilizálásával.

A fenti alapelveknek megfelelően Vaján a következő fejlesztési akcióterületek kerültek kijelölésre a 2014-2020 közötti tervezési időszakra:

1. térkép: Vaja Akcióterületei

4.2 Az egyes akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések összefoglaló bemutatása

Az akcióterületeken tervezett fejlesztések nem minden esetben alkotnak egyetlen akcióterületi projektet, hanem egyes elemei egyben kulcs-, hálózatos vagy egyéb projektként önállóan is megvalósíthatók. Ezek az átfedések erősítik a tervezett fejlesztések közötti kapcsolódást, szinergiát.

Zöld Város akcióterület

Az akcióterülethez tartozó

utcák: Arany János u. – Tulipán u. – Damjanich u. – Vay Ádám u. – Ady Endre u. – Láhner u.-Nagy Sándor u.

A város központi részét magában foglaló akcióterületen megvalósításra kerülő fejlesztések elsősorban a közszolgáltatások minőségének, hozzáférhetőségének, valamint a közintézmények fenntartásának javítására irányulnak, továbbá a közterületek, zöldfelületek és közutak, parkolók rendszerszintű megújítására, ezáltal hosszú távon hozzájárulnak a korszerű

településszerkezet kialakításához is. A fejlesztések az akcióterület közfunkciókat ellátó jellegéből adódóan a város teljes lakosságát érintik.

6. táblázat: A Zöld Város akcióterületen tervezett tevékenységek

Megnevezés	Leírás	Finanszírozás lehetséges forrása	Becsült költség (m Ft)
parkolók kialakítása, közterületek, zöldfelületek megújítása	A belváros központi szerepe miatt jelentős gépjárműforgalom összpontosul a területre, ami szükségessé teszi új parkolóhelyek kialakítását. A város arculatát meghatározó belvárosban az egészséges, élhető város érdekében a megújításra kerülnek a közterületek, zöldfelületek	TOP 2.1.2	30
Új, játszótérrel is rendelkező zöldterület kialakítása a Nagy Sándor utca-Láhner utca sarkán	Vaján jelenleg játszótér nem található, emellett a nyilvános zöldfelületek nagysága is viszonylag alacsony, ez indokolja a beruházás szükségességét.	TOP 2.1.2	40
Művelődési ház belső felújítása, új funkció betelepítése	A néhány éve külsőleg felújított művelődési ház belső felújítására kerül sor, amely egyben a régi funkciók korszerűsítésével, illetve új funkciók kialakításával is jár.	TOP 2.1.2	80
Termelői piac kialakítása (részben fedett)	A városban, illetve a környező településeken élő kistermelők számára kialakított, részben fedett termelői piac kialakítása a város központjában	TOP 1.1.3	50

Szociális akcióterület

Az alapvetően lakófunkciójú területen tervezett tevékenységek célja a lakófunkciók további erősítése mellett a területen található intézmények modernizálása, a szociális, közösségi, közterületi funkciók fejlesztése, útfelújítások. A fejlesztéseket minden esetben áthatja az akcióterületen található szegregátumok hatékony felszámolását, a szegregátumok területén élők re-integrációját elősegítő társadalmi szolidaritás alapelve, amely a megvalósítás során különböző soft tevékenységek, programok, társadalmi felzárkózást célzó tevékenységek keretében jelenik meg.

Az akcióterülethez tartozó utcák: Vécsey u. – Görgös u. – József Attila u. – Árok u. – Török Ignác u. – Móra Ferenc u. – Móricz Zsigmond u.

7. táblázat: A Szociális akcióterületen tervezett tevékenységek

Megnevezés	Leírás	Finanszírozás lehetséges forrása	Becsült költség (m Ft)
Szilárd burkolattal nem rendelkező utcák burkolása	A szegregált, illetve szegregációval veszélyeztetett területen található, szilárd burkolattal még nem rendelkező Görgös, Árok, József Attila, Móra Ferenc és Móricz Zsigmond utcák burkolása	TOP-3.1.1	205
Török Ignác utca burkolatszélesítése-erősítése	A jelentős gépjárműforgalmat bonyolító önkormányzati kezelésben lévő útszakasz burkolatszélesítése és megerősítése az utca teljes hosszában	TOP-3.1.1	90
Foglalkoztatási paktum	Munkaerő-piaci képzések; tartós munkanélküliek foglalkoztatása; közmunka program száma, jelenleg inaktív, helyi munkaerőre alapozva.	TOP-5.1.2	240

Ipari akcióterület

Az akcióterülethez tartozó utcák: Rohodi u.

Az ipari és kereskedelmi funkciókat szolgáló területen megvalósítandó fejlesztések célja a város intenzív és fenntartható gazdasági fejlődésének előmozdítása, kedvező befektetői környezet kialakítása.

8. táblázat: Az Ipari akcióterületen tervezett tevékenységek

Megnevezés	Leírás	Finanszírozás lehetséges forrása	Becsült költség (m Ft)
Iparterület kialakítása (ingatlanvásárlás, út, víz- szennyvíz, csapadék csatorna, közvilágítás)	A város gazdasági potenciálja szükségessé teszi a befektetés ösztönzésre, ipari fejlesztésekre alkalmas területek kialakítását, amelyre egy új Iparterület kialakításával oldható meg.	TOP-1.1.1	230

Rekreációs akcióterület

A település délnyugati részén elhelyezkedő akcióterületet alapvetően a Vajai-tó és környezet alkotja, kedvező feltételeket teremtve a szabadidős, rekreációs célú fejlesztések megvalósításához. A tervezett tevékenységek jellemzően a közösségi funkciók erősítésére, a helyi lakosság rekreációs lehetőségeinek kialakítására, fejlesztésére irányulnak.

**Az akcióterülethez tartozó
utcák: Török Ignác u.**

9. táblázat: A Rekreációs akcióterületen tervezett tevékenységek

Megnevezés	Leírás	Finanszírozás lehetséges forrása	Becsült költség (m Ft)
Vajai-tó és környékének turisztikai fejlesztése (Őr és Kántorjánosi településekkel közösen)	A Vajai tó turisztikai potenciáljának kihasználásával a helyi gazdaság fejlesztése. A projekt megvalósulhat ökoturisztikai attrakció fejlesztés keretében, illetve a vendégfogadás feltételeit segítő szolgáltatás fejlesztésként.	TOP-1.2.1; Vidékfejlesztési program	150

4.3 Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések

Az akcióterületen tervezett beavatkozásokon kívül meghatározásra kerültek olyan fejlesztési elképzelések is, amelyek önállóan is megvalósíthatók kulcs-, hálózatos vagy egyéb projektként. Az integráltság elvének érvényesítése érdekében mindazon fizikai jellegű projektekhez, ahol ez szakmailag indokolt, illetve a pályázati kiírás által megengedett lesz, olyan társadalmi-közösségi célú, soft projektelemek is kapcsolódni fognak, amelyek egyértelműen felerősítik az infrastrukturális beruházások pozitív hatásait. A tervezett beavatkozások jelenleg ismert részleteit (pl. lehetséges tevékenységek, becsült költségvetés, indikatív ütemezés) a következő fejezetek tartalmazzák, ugyanakkor ezek a projektkidolgozás későbbi fázisaiban kerülnek pontosításra, véglegesítésre.

A település jövője szempontjából megvalósuló kiemelt fejlesztések elsősorban a település népességmegtartását, az elvándorlás megakadályozását célozzák. A cél eléréséhez a városnak meg kell teremtenie a lakosság kiegyensúlyozott és fenntartható életviteléhez

szükséges gazdasági, társadalmi és szociális feltételeket. Mindezt a stratégiai célrendszer figyelembevételével, a társadalmi kohézió, a helyi identitás és a városhoz való kötődés kialakítása, erősítése érdekében az alábbiakban bemutatott fejlesztések megvalósításával tervezi.

Kulcsprojektek:

- Egészségház (egészségügyi és szociális szolgáltató központ) kialakítása
- Általános Iskola épületegyüttesének energetikai korszerűsítése
- A „kiskastély” épületének rekonstrukciója

Hálózatos projektek:

- A belvízelvezető hálózat korszerűsítése és fejlesztése
- A szabadidős, rekreációs tevékenységekhez kapcsolódó infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (pl. játszótér, sport infrastruktúra, kerékpárút építés, stb.)
- Közösségi terek, parkok, zöldfelületek kialakítása
- A leromlott állapotú utak (pl. Tulipán utca, Nagy Sándor utca) burkolatának felújítása

Egyéb projektek:

- A városi arculat és identitás erősítése, kulturális, hagyományőrző rendezvények szervezése, a civil közösségek kulturális kezdeményezéseinek támogatása
- Az önkormányzati tulajdonú épületek megújuló energiafelhasználásának növelése
- Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat elhelyezését biztosító épület építése
- A szennyvíztisztító telep kapacitásbővítése
- Körforgalom építése a Láhner – Leiningen – Nagy Sándor-Damjanich utcák csomópontjára

4.4 A tervezett fejlesztések illeszkedése a stratégiai céljaihoz

Vaja tervezett fejlesztései kapcsolódnak egymáshoz, erősítve egymásra gyakorolt pozitív hatásukat. A projekt típusok közötti átfedés (pl. egy meghatározott akcióterületen megvalósuló kulcsprojekt, vagy egy hálózatos projekt akcióterületen megvalósuló elemei) kifejezetten pozitív szinergiákat eredményezhet.

Az egyes fejlesztési projektjavaslatok és a középtávú városi célok kapcsolatát az alábbi táblázat foglalja össze. (Amennyiben egy fejlesztés több célhoz is kapcsolódik, abban az esetben minden érintett célnál megjelenítésre került a projekt.)

10. táblázat: A tervezett projektek illeszkedése a város célrendszeréhez

Középtávú városi tematikus célok	Kulcsprojektek	Hálózatos projektek	Akcióterületi projektek	Egyéb projektek
T1: A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében			- Iparterület kialakítása (ingatlanvásárlás, út, víz-szennyvíz, csapadék csatorna, közvilágítás)	
T2: A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése	- Egészségház (egészségügyi és szociális szolgáltató központ) kialakítása		- Művelődési ház belső felújítása, új funkció betelepítése	- Az önkormányzati tulajdonú épületek megújuló energiafelhasználásának növelése - Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat elhelyezését biztosító épület építése - A szennyvíztisztító telep kapacitásbővítése
T3: Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése		- A belvízelvezető hálózat korszerűsítése és fejlesztése - A szabadidős, rekreációs tevékenységekhez kapcsolódó infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (pl. játszótér, sport infrastruktúra, kerékpárút építés, stb.) - Községi terek, parkok, zöldfelületek kialakítása - A leromlott állapotú utak (pl. Tulipán út, Nagy Sándor út) burkolatának felújítása - Kerékpárút építése a Városközpont és a Vajai-tó között	- A Kiskastély épületének rekonstrukciója - Parkolók kialakítása, közterületek, zöldfelületek megújítása - Szilárd burkolattal nem rendelkező utcák burkolása - Török Ignác utca burkolatszélesítése-erősítése - Vajai-tó és környékének turisztikai fejlesztése (Őr és Kántorjánosi településekkel közösen)	- Körforgalom építése a Láhner-Leiningen-Nagy Sándor-Damjanich utcák csomópontjára

T4: A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által	- Iskola energetikai korszerűsítése		- Termelői piac kialakítása (részben fedett) - Foglalkoztatási paktum	- A városi arculat és identitás erősítése, kulturális, hagyományőrző rendezvények szervezése, a civil közösségek kulturális kezdeményezéseinek támogatása
--	-------------------------------------	--	--	---

4.5 A fejlesztések ütemezése

Az ütemezés indoklása

A kijelölt akcióterületek jellemzőit megvizsgálva a következő szempontok alapján egy rangsort kell meghatározni:

- indokoltság, szükségesség:
  - a fejlesztések által érintett lakosság száma és szociális helyzete,
  - az akcióterületi fejlesztések időszerűsége,
  - a fejlesztések lakosság általi elfogadottsága és támogatottsága,
- hatások:
  - az akcióterületi fejlesztések hatása a város egészére,
  - az akcióterületi fejlesztések gazdasági és társadalmi multiplikátor hatása,
- finanszírozás és fenntarthatóság:
  - a támogatási források megszerzésének lehetősége és esélye,
  - a rendelkezésre álló önkormányzati sajáterő nagysága,
  - a bevonható magánforrások mértéke,
  - a létrehozott kapacitások fenntarthatósága.

A tervezett fejlesztések indikatív ütemezése

Az ütemezés a stratégia készítésekor rendelkezésre álló információk alapján történő becslésre épül. A kialakult prioritási sorrend összességében a megvalósítás ütemezését is befolyásolja, ahogyan azt az alábbi táblázat is szemlélteti.

11. táblázat: Az akcióterületek javasolt prioritási sorrendje és a megvalósítás indikatív ütemterve

Akcióterületek prioritási sorrendje	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
Akcióterületi projektek																
1. Zöld Város akcióterület																
2. Szociális akcióterület																
3. Ipari akcióterület																

Akcióterületek prioritási sorrendje	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
4. Rekreációs akcióterület																
Kulcsprojektek																
Hálózatos projektek																
Egyéb projektek																

Jelmagyarázat: előkészítés megvalósítás

A felállított prioritási és ütemezési sorrend azonban rugalmasan kezelendő. Vaja Város Önkormányzata a tervezett fejlesztési jelentős részét kizárólag európai uniós támogatással tudja megvalósítani, így a tényleges sorrend nagyban függ a pályázati kiírások megjelenésétől és a feltételeknek való megfeleléstől.

4.6 Az akcióterületi fejlesztések összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

A tervezett projektek finanszírozási forrásait elsősorban a 2014-2020 közötti európai uniós támogatások jelentik, ami az egyes szereplők saját forrásaival egészül ki, részben a támogatások társfinanszírozása, részben a teljes mértékben saját forrásból megvalósítandó fejlesztések kapcsán.

Vaja Város Önkormányzata a beavatkozások megvalósítása során kiemelt figyelmet fordít a fenntarthatóságra a stabil költségvetési helyzet megőrzésére, ennek érdekében fontos, hogy a létrejövő vagy megújuló létesítmények működtetése ne terhelje meg a város költségvetését, továbbá számos olyan fejlesztést tervez, amely már önmagában is a költséghatékony fenntartás irányába hat.

A városok számára kiemelt figyelmet érdemel a Terület és Településfejlesztési (TOP) források új eljárás szerinti felhasználása. A TOP keretein belül meghatározott források tervezése és felhasználása az ún. Integrált Területi Programok (ITP) kialakításával valósul meg, amely tartalmazza a megyék területén megvalósítani tervezett intézkedéseket (a megyei jogú városok kivételével). A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében rendelkezésre álló keret 89,28 milliárd forint (Nyíregyháza nélkül)². Ezen túlmenően a megye szereplői részére allokált indikatív forráskeretek (allokációk) ismertek az alábbiak szerint.

² 1702/2014. (XII. 3.) Kormányhatározat

12. táblázat: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye TOP forráskerete terhére tervezett forrásallokáció

Prioritás	Tervezett intézkedések	Tervezett allokáció
1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére	1.1. Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése	12,783
	1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	7,974
	1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	5,715
	1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	6,891
2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés	16,52
3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken	3.1. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	8,415
	3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése	14,053
4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése	4.1. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	2,405
	4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	1,91
	4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja	2,59
5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés	5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)	7,408
	5.2. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	0,964
	5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása	1,654
7. Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)	7.1. Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése	CLLD
	7.2. A városi lakosság közösségi aktivitásának növelése a helyi közösségszervezés és kulturális kínálatbővítés segítségével	CLLD

Forrás: 1562/2015. (VIII. 12.) Korm. határozata a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében megvalósuló integrált területi programok jóváhagyásáról

A TOP forrásain túl az Európai Unió Strukturális és Beruházási Alapjai terhére az alábbi források állnak rendelkezésre:

- Az **Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program** (IKOP) elsődleges célja a közlekedés hálózatának és infrastruktúrájának fejlesztése, a transzeurópai közlekedési hálózaton keresztül a városi közlekedésen át, egészen a környezetbarát megoldásokig.
- Az **Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program** (EFOP) fő célja, hogy a humán tőke és a társadalmi környezet javításával járuljon hozzá a társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezeléséhez. Az EFOP a gyakorlatban nemcsak a szegénység elleni küzdelemből fogja kivenni a részét, de hangsúlyt helyez a társadalmi kohézió erősítésére, az egészségügyi beruházásokra, a köznevelés minőségének fejlesztésére, kiemelt tekintettel a korai iskolaelhagyás csökkentésére, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelésére és a kutatás-fejlesztésre.

- A **Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program** (KEHOP) célkitűzése, hogy a magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővülésére épülő gazdasági növekedés az emberi élet és a környezeti elemek – hosszú távú változásokat is figyelembe vevő – védelmével összhangban valósuljon meg.
- A **Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program** (GINOP) egyik legfontosabb célkitűzése Magyarország foglalkoztatási rátájának 75%-ra való emelése. Ehhez egyrészt új munkahelyeket kell létesíteni, másrészt a munkát vállalni akarók képességeit kell fejleszteni. A program további két fontos célkitűzése az ország innovációs képességeinek és kapacitásainak, valamint a magyar ipari és szolgáltató szektornak a fókuszált fejlesztése.
- A közigazgatás, és a közszolgáltatási szféra kiemelt fejlesztései a **Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program** (KÖFOP) terhére lesznek végrehajtvva.
- A **Vidékfejlesztési Program** (VP) elsődleges célja a mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének növelése, az agrárium fenntartható fejlődése, a vidéki térségek és közösségek erősítése, az életminőség javítása a vidéki térségekben, valamint a gazdasági fejlődés támogatása.
- A **Magyar Halászati Operatív Program** (MAHOP) a halászati ágazat támogatási lehetőségeit tartalmazza.
- A **Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program** (RSZTOP) alapvető célja, hogy a leginkább rászoruló személyeket – a szegénységben élő gyermekeket, a hajléktalanokat, valamint a rendkívül alacsony jövedelmű személyeket – megfelelő étkezéshez és alapvető fogyasztási cikkekhez juttassa.

Mindezek mellett a városok egyéb EU-s és nemzetközi támogatást is bevonhatnak fejlesztéseik megvalósításába:

- Határon átnyúló együttműködési programok (Románia-Magyarország, Magyarország-Szlovákia, Magyarország – Szlovákia – Románia – Ukrajna),
- Központi EU-s megvalósítású programok (pl. Horizon 2020, URBACT),
- Bilaterális programok (pl. Norvég Alap, Svájci Alap).

Az előző fejezetekben bemutatásra került kulcsprojektek, hálózatos, akcióterületi és egyéb projektek finanszírozás forrása szerinti összefoglalását³ a következő táblázat mutatja be. A település által felhasználható források milliárdos nagyságrendűek: az alábbi táblázat adatai alapján mintegy 2,7 milliárd forintnyi forrásra számít az önkormányzat, amelynek rendelkezésre állása alapvetően a megpályázható források nagyságától, a pályázók (azaz versenytársak) számától és a támogatási intenzitástól függ. A tervezett fejlesztések teljes körű megvalósítására – éppen a pénzügyi korlátok és az élénk verseny miatt – nem feltétlenül lesz lehetőség, vagyis a tényleges források reálisan ennél alacsonyabbak lesznek. Ezért szükséges azon fő irányelveknek a meghatározása, amelyek alapján azonosíthatók a legfontosabb beavatkozások:

- a fejlesztés által érintett célcsoport nagysága és helyzete,
- a fejlesztés várható gazdasági, társadalmi és környezeti hatásainak mértéke,

³ A tervezett fejlesztésekhez rendelt költségvetés indikatív jelleggel került megjelölésre, annak tudatában, hogy mindezek megvalósítására a potenciálisan rendelkezésre álló fejlesztési források nem feltétlenül elegendőek.

- jogszabályi előírások, kötelezettségek,
- a helyi lakosság és vállalkozások elvárásai, szükségletei.

13. táblázat: A tervezett fejlesztések vázlatos pénzügyi terve

Projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása
Akcióterületi projektek		
1. Zöld Város akcióterület		
A Kiskastély épületének rekonstrukciója	50	VP-6.7.4.1.1
Parkolók kialakítása, közterületek, zöldfelületek megújítása	70	TOP 2.1.2
művelődési ház belső felújítása, új funkció betelepítése	80	TOP 2.1.2
Termelői piac kialakítása (részben fedett)	50	TOP 1.1.3
2. Szociális akcióterület		
Szilárd burkolattal nem rendelkező utcák burkolása	205	TOP-3.1.1
Török Ignác utca burkolatszélesítése-erősítése	90	TOP-3.1.1
Foglalkoztatási paktum	240	TOP-5.1.2
3. Ipari akcióterület		
Iparterület kialakítása (ingatlanvásárlás, út, víz-szennyvíz, csapadék csatorna, közvilágítás)	230	TOP-1.1.1
4. Rekreációs akcióterület		
Vajai-tó és környékének turisztikai fejlesztése (Őr és Kántorjánosi településekkel közösen)	150	TOP-1.2.1; Vidékfejlesztési program
Kulcsprojektek		
Egészségház (egészségügyi és szociális szolgáltató központ) kialakítása	80	TOP-4.1.1
A „kiskastély” épületének rekonstrukciója	50	VP-6.7.4.1.1

Projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása
Iskola energetikai korszerűsítése	200	TOP-3.2.1
Hálózatos projektek		
A belvízelvezető hálózat korszerűsítése és fejlesztése	60	TOP-2.1.3; közmunka pályázat
A szabadidős, rekreációs tevékenységekhez kapcsolódó infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (pl. játszótér, sport infrastruktúra, kerékpárút építés, stb.)	10	Vidékfejlesztési program
Közösségi terek, parkok, zöldfelületek kialakítása	15	Vidékfejlesztési program
A leromlott állapotú utak (pl. Tulipán út, Nagy Sándor út) burkolatának felújítása	75	TOP-3.1.1
Kerékpárút építése a Városközpont és a Vajai-tó között	350	TOP-1.2.1; TOP-3.1.1
Egyéb projektek		
A városi arculat és identitás erősítése, kulturális, hagyományörző rendezvények szervezése, a civil közösségek kulturális kezdeményezéseinek támogatása	20	TOP-5.3.1 Vidékfejlesztési program
Az önkormányzati tulajdonú épületek megújuló energiafelhasználásának növelése	n.a.	TOP-3.2.1
Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat elhelyezését biztosító épület építése	50	TOP-4.2.1
A szennyvíztisztító telep kapacitásbővítése	n.a.	KEHOP-2.2.1
Körforgalom építése a Láhner-Leiningen-Nagy Sándor-Damjanich utcák csomópontjára	150	IKOP-3.2.0

5 ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM

5.1 A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása

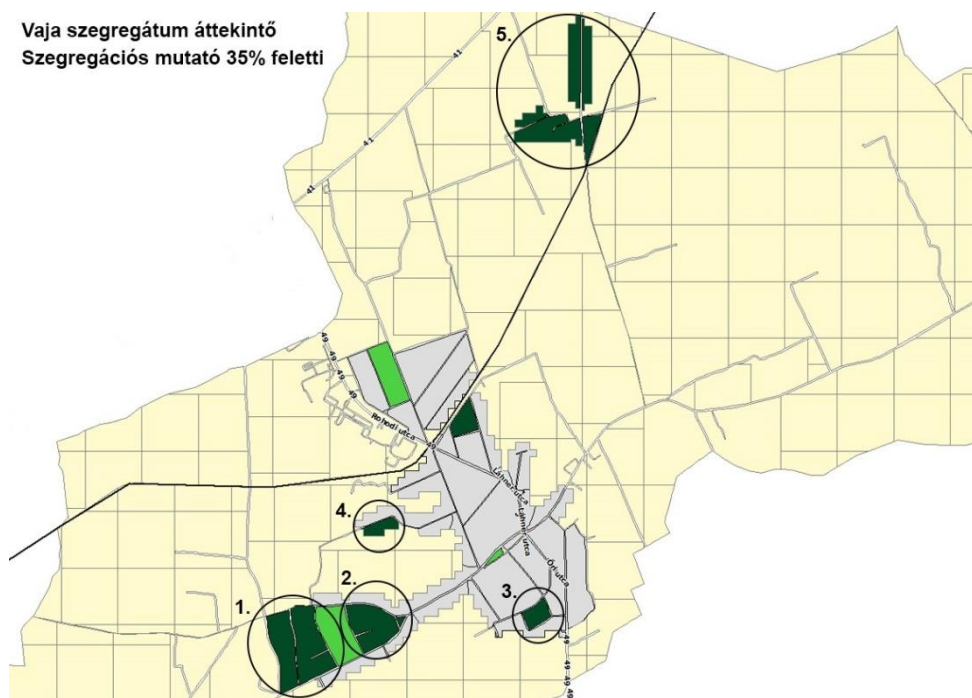
Az Integrált Településfejlesztési Stratégia részeként kell elkészíteni Vaja város Antiszegregációs Programját, amelynek kidolgozása a következő lépésekből áll:

- szegregátumok, illetve szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása,
- az azonosított területek helyzetelemzése,
- célkitűzések és beavatkozások megfogalmazása.

A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történt. A szegregációs mutató a 2011-es népszámlálási adatokból állítható elő. A 314/2012-es Kormányrendeletben foglaltak szerint azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15–59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket, Vaja esetében a 35%-ot. Azokat a területeket, ahol a népszámlálási adatokon alapuló szegregációs mutató 30 és 35 % közötti értékű, szegregációval veszélyeztetett területeknek tekintjük.

Vaja területén a Központi Statisztikai Hivatal 2011-es népszámlálási adatai alapján öt, együttesen 967 fős lakosságszámmal rendelkező szegregátum azonosítható be. A szegregátumok a következő településrészeket fedik le:

2. térkép: Vaja szegregált területei a KSH adatok alapján

Forrás: KSH

1. szegregátum (Vécsey u. - József A. u. - Török I. u. - névtelen u.)
2. szegregátum (Vécsey u. - Török I. u. - Móra F. u.)

3. szegregátum (Ady E. u. - Rákóczi u. - Kert u. - Kert köz)

4. szegregátum (Petőfi S u. déli oldala)

5. szegregátum (Rákóczitanya)

A Vaja területén kijelölt öt szegregátum mindegyikében jelen vannak a szegregációt előidéző és azzal együtt járó társadalmi-gazdasági problémák. A helyszíni szemle alapján, az 1., a 2. és az 5. szegregátum tekinthető igazán olyan területnek, amely telepszerű megjelenése, mérete és a társadalmi-gazdasági problémák összetettsége miatt, ténylegesen is szegregátumnak tekinthető.

14. táblázat: A szegregátumok főbb demográfiai és lakásállományi mutatói

Mutató megnevezése	1. szegregátum	2. szegregátum	3. szegregátum	4. szegregátum	5. szegregátum
Népszámlálási alapú szegregációs mutató	59,8	45,2	35,9	43,5	41,1
Lakónépesség száma	363	216	71	50	267
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	25,3	24,1	19,7	32,0	28,1
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	66,4	62,5	54,9	46,0	61,0
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	8,3	13,4	25,4	22,0	10,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	72,2	56,3	56,4	60,9	57,7
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	0,5	2,2	3,6	0,0	2,2
Lakásállomány (db)	83	55	23	16	84
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	33,7	14,5	0,0	6,3	51,2
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	33,7	13,0	0,0	6,3	50,0
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	12,0	5,6	0,0	0,0	17,9

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

5.2 Az elmúlt években megvalósított, a szegregátumokat érintő beavatkozások

Vaja Város Önkormányzat felismerte a szegregáció kialakulásának veszélyét és annak a város életére nézve káros következményeit, ezért a rendelkezésére álló erőforrásokkal,

lehetőségeihez mérten igyekezett megelőzni, enyhíteni a szegregációt eredményező negatív társadalmi, gazdasági folyamatokat.

A település szegregációs jellemzőinek javítása érdekében számos – részben kistérségi szinten megvalósított – konkrét intézkedés, beavatkozás történt az elmúlt időszakban, amelyek eredményesen kezelték ugyan a fennálló problémákat és követendő megoldást jelentettek, azonban hatásuk többnyire korlátozottnak tekinthető. Ennek oka egyfelől az érintett célcsoport nagysága, másfelől az alkalmazott eszközök integráltságának részbeni hiánya.

Kiemelten fontos, hogy az önkormányzat a jövőben is folytatja majd a szegregáció mérséklésére és megszüntetésére irányuló tevékenységek megvalósítását, mivel a településen sajnos több egyértelműen szegregátumként azonosítható terület, valamint szegregációval veszélyeztetett terület is található, és a település lakosságának mintegy egyharmada valamelyik szegregátum területén él.

5.3 Anti-szegregációs intézkedési terv

5.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések

A város a szegregátumokban élők hátrányos helyzetének mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések kidolgozása során a tüneti kezelés helyett a problémák valódi okának feltárására törekedett, aminek eredményeképp arra a megállapításra jutott, hogy a hátrányos helyzet leküzdését jelentő egyik fő kitörési pont az oktatásban keresendő. Az alacsony iskolázottsági szint ugyanis a munkanélküliség, szegénység, majd rossz lakáskörülmények formájában gyűrűzik tovább és befolyásolja negatívan – a legtöbb esetben egész életre szólóan és generációkon át – az emberek életkörülményeit és esélyeit a kitörésre.

Az antiszegregációs program keretében az önkormányzat az alábbi beavatkozásokat tervezi:

Célzott oktatási intézkedések a szegregátumokban élő hátrányos helyzetű csoportok számára

A hátrányos helyzetből való felemelkedés egyik alapfeltétele a megfelelő képzettség megszerzése, ezért ezen intézkedés a program sarkalatos pontját képezi. A csoporton belül jellemző a gyenge iskolai teljesítmény, ugyanakkor a legnagyobb problémát a korai iskolaelhagyók magas aránya jelenti. Az életesélyek javítása érdekében versenyképes oktatási infrastruktúrára és a sajátos nevelési-oktatási igényeket, családi körülményeket figyelembe vevő, az ezekből fakadó problémákat hatékonyan kezelni képes megoldásokra van szükség. A nevelés-oktatás tartalmi befolyásolásának lehetősége korlátozott azóta, hogy a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ átvette az általános iskola fenntartását, azonban kiemelten fontos a fenntartó, az önkormányzat és az egyéb érintett szervezetek (pl. szociális intézmények) közötti szoros együttműködés a célcsoport felzárkóztatása érdekében.

A szegregátumokban élők foglalkoztatási helyzetének javítása, alternatív helyi foglalkoztatás erősítése

Az érintett csoportokban magas a munkanélküliség aránya, ezért lényeges elemként jelenik meg a munkahelyteremtés, valamint az önellátás biztosítása. A hátrányos helyzet újratemelődéésének, a további elszegényedésnek a megállítása érdekében a legfontosabb az érintett csoportok jövedelmi helyzetének javítása, elsősorban munkajövedelem biztosításán keresztül. Mivel azonban ezek a társadalmi csoportok a nyílt munkaerőpiacon nem versenyképesek, legtöbbjük munkatapasztalattal, megfelelő képzettséggel nem rendelkezik, ráadásul gyakran kell szembenézniük diszkriminációval, foglalkoztatási helyzetük javítása többlépcsős, hosszú folyamat, melynek kezdő fázisában mindenképpen

speciális támogatott programok megvalósítására van szükség. Ezeknek a programoknak a megvalósítása a hagyományos munkaerő-piaci megoldásoktól teljesen eltérő megközelítést követelnek meg. A komplex programok keretében szükséges célzott, a sajátos igényekhez igazodó képzési-foglalkoztatási programok megvalósítása, a szociális gazdaság szerepének növelése, tudatosítás a diszkriminációmentesség biztosítása érdekében, egyénre szabott mentori támogatás biztosítása.

Az intézkedés során megvalósuló tevékenységek:

- helyi termékek fejlesztésének, előállításának és értékesítésének támogatása;
- a szociális gazdaság fejlesztése: helyi termékek előállítását, helyi szolgáltatásokat biztosító szociális foglalkoztatási kezdeményezések;
- munkába állást szolgáló szak- és átképzési programok támogatása;
- speciális csoportok tagjainak munkaerő-piaci integrációját segítő mentori program megvalósításának támogatása.

Integráció és közösségfejlesztés

Az intézkedés lehetővé teszi a hátrányos helyzetű csoportok – kiemelten a romák – bekapcsolódását, részvételének erősítését a helyi közösség életébe, az esélyteremtő és közösségfejlesztő programokon keresztül előmozdítja a társadalomba való integrálódás folyamatát. Az intézkedés nagy hangsúlyt helyez a közösség fejlesztését, a helyi identitás erősítését szolgáló programokra, amelyek által az együttműködésre, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság is növekszik helyi szinten.

Az intézkedés során megvalósuló tevékenységek:

- a lakosság identitástudatának erősítését célzó programok,
- közösségfejlesztést és társadalmi befogadást erősítő térségi programok,
- területi hátrányok felszámolását segítő közösségfejlesztő és esélyteremtő programok.

A szegregátumokban élők lakhatási feltételeinek javítása komplex önkormányzati kezdeményezésű programok keretében

A hátrányos helyzetű csoportok számára az emberhez méltó lakáskörülmények biztosítása szinte megoldhatatlan feladat, a családok jelentős része a szegregálódó területeken lévő, teljesen elértéktelenedő ingatlanokban él. A lakáskörülmények javítása, a lakhatási költségek kezelhető szinten tartása éppen ezért fontos feladat, csakúgy, mint a szegregáció fokozatos megszüntetése. A lakáskörülmények javítása több lépcsőben megvalósítandó feladat, amely során támaszkodni szükséges a meglévő ingatlanokra és a célcsoport intenzív bevonására is – ezáltal is foglalkoztatási lehetőséget biztosítani számukra.

Az intézkedés során megvalósuló tevékenységek:

- szociális bérlakások kialakításának támogatása;
- támogatás hátrányos helyzetű családok lakásainak komfortfokozatának növelésére, energiahatékonysági fejlesztésére.

5.3.2 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések

A tervezési folyamat során a városvezetés olyan komplex fejlesztési elképzelések kidolgozására törekedett, amelyek megteremtik a város egészének kiegyensúlyozott és fenntartható jövőbeli fejlődését. A megvalósítandó beavatkozások kialakításánál ezért alapvető elvárás, hogy ne idézzék elő szegregátumok kialakulását, és semmilyen formában ne erősítsék a szegregációs folyamatokat.

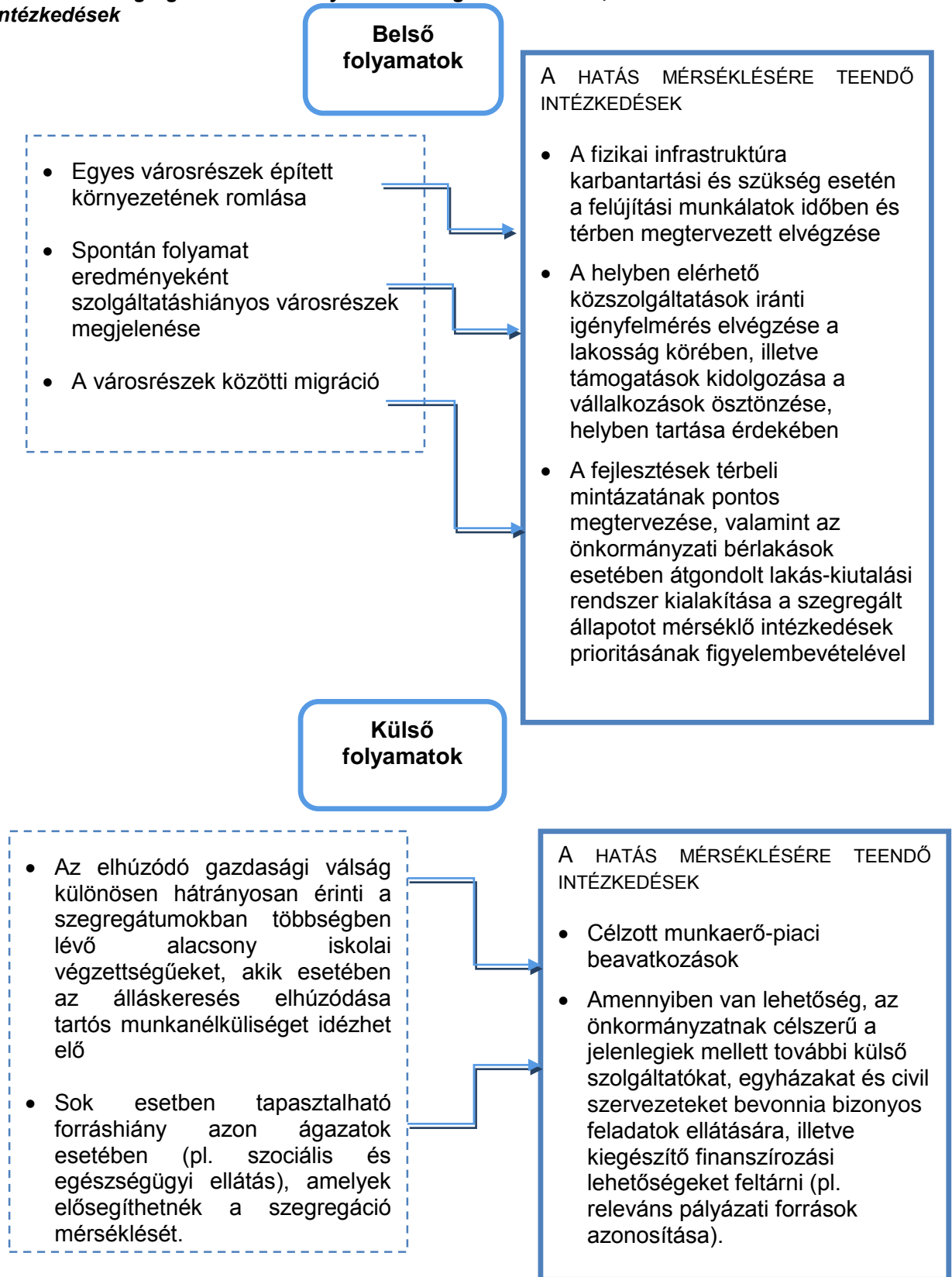
A kedvező hatások elérése érdekében az előző alfejezetben megfogalmazott intézkedések minél nagyobb arányú beépítése a cél, amely egyrészt önálló antiszegregációs tartalmú projektek kidolgozásával, másrészt lehetőség szerint más projektekbe történő beillesztéssel valósítható meg. Fontos továbbá az is, hogy az antiszegregációs szemlélet már az előkészítés fázisában is maximálisan érvényesüljön, ezáltal megelőzhető, hogy egy-egy városrész negatív demográfiai folyamatokat (pl. dzsentrifikáció) kiváltva spontán felértékelődjön. A szegénység és a szegregáció problémájának megoldása azonban tényleges társadalmi párbeszéd és partnerség nélkül nem képzelhető el, ezért olyan együttműködési folyamatok előmozdítására van szükség, amelyek túllépnek a szokásos kereteken és lehetővé teszik az együttgondolkodást és a hatékony problémamegoldást.

5.3.3 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

A szegregációs problémák hatékony kezelése érdekében szükséges a szegregációt kiváltó okok feltárása, a folyamatok azonosítása. A probléma időbeni felismerése mellett, hogy növeli a tervezett intézkedések hatékonyságát, csökkenti az újabb szegregátumok kialakulásának valószínűségét is.

A leszakadást erősítő társadalmi-gazdasági folyamatok megállításához célszerű különbséget tenni az alapján, hogy belső, azaz a város által ténylegesen befolyásolható vagy külső koordinációs folyamatról van szó. E szerint feltártuk a szegregáció kialakulásához vezető belső és külső folyamatokat, illetve a folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére indikatív intézkedéseket dolgoztunk ki, amelyeket az alábbi ábrán szemléltetünk.

5. ábra: A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

6 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

6.1 Külső összefüggések

6.1.1 Illeszkedés EU 2020 tematikus célkitűzéseire

Az EU 2020 stratégia (intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés) megvalósítása érdekében európai uniós szinten meghatároztak 11 tematikus célkitűzést a kohéziós politika 2014-2020 közötti végrehajtására vonatkozóan.⁴ Ezek eléréséhez az ITS keretében tervezett fejlesztések egyértelműen hozzájárulnak. Az ITS célrendszerének illeszkedését az EU tematikus célkitűzéseire a következő táblázat mutatja be, amelyből látható, hogy az ITS megvalósítása egyértelműen hozzájárul az európai uniós szintű célok eléréséhez.

15. táblázat: Az ITS tematikus céljainak illeszkedése az EU tematikus célkitűzéseire

EU tematikus célkitűzések	Az ITS kapcsolódó tematikus céljai
(1) a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
(2) az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása	T2 - A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése
(3) a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
(4) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
(5) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat-megelőzés és -kezelés előmozdítása	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
(6) a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása	T3 - Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése
(7) a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban	T3 - Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése
(8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében T4 - A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által

⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1303/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről – <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1303&from=EN>

EU tematikus célkitűzések	Az ITS kapcsolódó tematikus céljai
(9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem	T4 - A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
(10) az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében	T2 - A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése T4 - A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
(11) a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás	T2 - A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése

6.1.2 Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz

A Partnerségi Megállapodás az európai uniós tervezési folyamat nemzeti alapidokumentuma, amely azonosítja Magyarország legfontosabb kihívásait, és kitűzi fő fejlesztési prioritásait a 2014 és 2020 közötti időszakra. A 2014. szeptember 11-én Magyarország és az Európai Bizottság által aláírt Partnerségi Megállapodás 5 nemzeti fejlesztési prioritást határozott meg, amelyekhez a következő módon illeszkedik az ITS célrendszere.

16. táblázat: Az ITS tematikus céljainak illeszkedése a Partnerségi Megállapodás nemzeti fejlesztési prioritásaihoz

Partnerségi Megállapodás nemzeti fejlesztési prioritásai	Az ITS kapcsolódó tematikus céljai
1. A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
2. A foglalkoztatás növelése (a gazdaságfejlesztési, foglalkoztatási, oktatási, társadalmi felzárkózási szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre)	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében T4 - A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
3. Energia- és erőforrás hatékonyság növelése	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
4. A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése	T4 - A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
5. A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében T3 - Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése

A 2014 januárjában elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)⁵ négy hosszú távú – 2030-ig szóló – átfogó fejlesztési célt és ezek elérése érdekében tizenhárom specifikus célt, köztük hét szakpolitikai jellegű és hat területi célt fogalmaz meg, amelyekhez az ITS tematikus célkitűzései szorosan illeszkednek.

17. táblázat: Az ITS tematikus céljainak illeszkedése az OFTK specifikus céljaihoz

	OFTK specifikus céljai	Az ITS kapcsolódó tematikus céljai
Szakpolitikai célok	1. Versenyképes, innovatív gazdaság	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
	2. Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	T4 - A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
	3. Élteképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
	4. Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I	T3 - Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése
	5. Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom	T4 - A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
	6. Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	T2 - A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése
	7. Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
Területi célok	1. Az ország makro-regionális szerepének erősítése	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében T3 - Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése
	2. A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	T3 - Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése
	3. Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében T3 - Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése
	4. Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	T3 - Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése T4 - A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
	5. Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés	T1 - A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében

⁵Az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozata a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról

	6. Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása	T3 - Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése
--	---	--

A Kormány által 2013 márciusában elfogadott dokumentum a 2012-2024-es időszakra vonatkozik és a fenntarthatóság felé való átmenet céljait és teendőit foglalja össze. A dokumentum – többek között – kimondja, hogy a benne foglalt „a magyar nemzet hosszú távú sikeres fennmaradását célzó alapelveket és stratégiai célkitűzéseket” a jogalkotásban – többek között a költségvetés elfogadásakor – és a szakpolitikai stratégia- és programalkotásban folyamatosan érvényre kell juttatni. Mindezek alapján szükséges az ország számára rendelkezésre álló hazai, vagy uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésekor a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiájának (a továbbiakban: NFFK) elveit érvényesíteni.

A NFFK célja mindemellett, hogy *„hozzájáruljon egy nemzeti egyetértés kialakulásához a fenntarthatóságról. A fenntarthatóság ugyanis nem csak politikai és kormányzási kérdés; hanem az egyes személyeknek, családoknak, üzleti vállalkozásoknak, civil szerveződéseknek is olyan célokat, értékeket kell követniük, oly módon kell meghozni mindennapos döntéseiket és olyan kezdeményezésekbe kell belevágniuk, amelyek biztosíthatják a fenntartható társadalom elérését.”*

Az NFFK átfogó célja a folytonosan változó társadalmi – humán – gazdasági – természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása.

NFFK stratégiai fejlesztendő területei

- Emberi erőforrás: demográfia, egészség, tudás, társadalmi kohézió
- Társadalmi erőforrások: bizalom, munka, család, a múlt öröksége
- Természeti erőforrások: biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások, az embert érő környezeti terhelések csökkentése, nem megújuló természeti erőforrások
- Gazdasági (fizikai) erőforrások: a vállalkozói tőke és az innováció erősítése, a foglalkoztatás bővítése, költségvetési politika, életpálya-finanszírozás

Stratégiai szinten az ITS minden célja tartalmaz az NFFK-hoz kapcsolódó elemeket, így jelen dokumentum és az NFFK közötti összhang megállapítható.

A stratégia átfogó célkitűzése: „Vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása.” A Nemzeti Vidékstratégia az alábbi alapelveket rögzíti:

- Az állam közösségi és környezeti érdekeket érvényesítő szerepvállalása, átláthatóság
- Közösségi hasznosulás, méltányos elosztás
- Rendszerszemléletű megközelítés
- A helyi gazdaságra és a hálózati jellegű együttműködésekre építkezés
- Helyi közösségi részvétel, együttműködés

Vidékfejlesztési stratégia stratégiai célkitűzései

- Tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése
- Sokszínű és életképes agrártermelés
- Élelmezési és élelmiszerbiztonság

- A vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése
- A vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása

Stratégiai szinten jelen ITS minden célja tartalmaz a Vidékfejlesztési Stratégiához kapcsolódó elemeket, így jelen dokumentum és az NFFK közötti összhang megállapítható.

A globális klímavédelmi kihívások, illetve a hosszú távon világviszonylatban csökkenő fosszilis energiatartalékok, és az értük folyó verseny tükrében a hosszú távú magyar Energiastratégia alapvető céljai pillérekbe foglalva – összhangban az európai uniós elvekkel – az alábbiak:

- Energia ellátásbiztonság: hazánk földrajzi adottságaiból és a hagyományos energiahordozók versenyképesen kitermelhető készleteinek hiányából fakadóan az ellátásbiztonság hosszú távú fenntartása elsőbbséget élvező cél.
- Versenyképesség növelése a hazai gazdaság hosszú távú versenyképességét az energia szektor a következőkkel tudja elősegíteni:
  - az EU egységes belső energiapiacába történő integrálódás;
  - a hangsúlyossá váló új ágazatok, különös tekintettel a megújuló energiaforrások hasznosítására, illetve az energiahatékonyság javítására és az azokhoz kapcsolódó a kutatás-fejlesztési tevékenységek;
  - a hazai készletek és erőforrások megfelelő kezelése.
- Fenntarthatóság: a környezet és fejlődés ügyének összekapcsolásával biztosítható a folytonos szociális jólét, a jövő generációk igényeinek kielégítése, valamint természeti, társadalmi és kulturális értékeink megőrzése. Ennek értelmében a fenntartható energiagazdálkodásnak meg kell teremtenie környezeti (erőforrás hatékony, klíma semleges), társadalmi (biztonságos, elérhető, egészségre nem ártalmas) és gazdasági (költséghatékony) dimenziók közötti összhangot.

A stratégia a célok megvalósításához öt kiemelt eszközt rendel – Vaja az ITS-ben foglaltak alapján a dőlttel jelölt eszközökhöz tud kapcsolódni:

- 1. Energhahatékonyág és energiatakarékonyág*
- 2. Megújuló energiahorrások*
3. Atomenergia
- 4. Regionális infrastruktúra platform – a szomszédos országokkal való együttműködés*
5. Új kormányzati energetikai intézmény- és eszközrendszer

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 2014-ben elfogadott területfejlesztési koncepciója három átfogó és 4 tematikus, illetve 3 területi stratégiai célt jelölt ki. Az operatív program keretében ezekhez 10 prioritást rendeltek. A prioritások és az ITS tematikus céljai között a koherencia egyértelmű és szoros.

18. táblázat: Az ITS tematikus céljainak illeszkedése a megyei operatív program prioritásaihoz

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Operatív Program prioritásai	Az ITS kapcsolódó tematikus céljai
1. A megyei élelmiszergazdaság piaciorientált megerősítése	T1 A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
2. Hatékony környezetgazdálkodás és klímaváltozáshoz való alkalmazkodás megteremtése	T1 A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében
3. Komplex megyei menedzsment és marketing tevékenység megvalósítása	T3 Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése
4. A megye gazdasági fejlődését elősegítő oktatási és innovációs rendszer kialakítása	T4 A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
5. A megyeszékhely komplex, integrált fejlesztése	-
6. A megye versenyképes decentrumainak fejlesztése	-
7. A megye járásközpontjainak és kisvárosainak funkcióbővítő fejlesztése	T2 A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése
8. Élhető vidéki térségek megteremtése	T1 A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében T4 A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által
9. A külső perifériák felzárkóztatása	T2 A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése T3 Vonzó városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése
10. A leszakadó rétegek – ezen belül a romák – felzárkóztatása	T4 A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által

6.1.3 Egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat

6.1.3.1 Illeszkedés a településrendezési eszközökhöz

A város településrendezési terve 2009-ben készült el. Az ehhez kapcsolódó Helyi Építési Szabályzatot (HÉSZ) legutóbb 2011-ben aktualizálták. A településrendezési terv és az ITS egymásra épülése lehetőséget teremt a város hosszú távú fenntartható fejlődésére.

A Településfejlesztési Stratégiának nem célja egy teljesen új fejlesztési tartalommal bíró dokumentum megalkotása, hanem, hogy a meglévő tervek, célkitűzésekre építve szakmailag megalapozott, perspektivikus és egyben a támogatási feltételeknek megfelelő programdokumentum szülessen, mely alapot és támpontot jelenthet a Településfejlesztési Koncepció kidolgozásához is. Az ITS kidolgozása során elsősorban a városrészek és azok

funkcióinak azonosításakor építettünk a meglévő dokumentumokra, azon belül is a szabályozási tervlapokra.

A településrendezési terv a települési terület-felhasználási egységek és övezeti előírások által szabja meg a város terület-felhasználási rendjét és szerkezetét, ezáltal pedig a fejlesztési elképzelések megvalósíthatóságát. A jelenlegi és a várható funkciók meghatározásakor az Országos Településrendezési és Építési Követelményekről (OTÉK) szóló 253/1997. Kormányrendelet terület-felhasználási egységekre vonatkozó szabályait is figyelembe vettük.

A városrészi célok településrendezési tervhez való illeszkedését a fejlesztési elképzelések terület alapú megközelítése biztosítja. Minden városrészi célhoz konkrét fejlesztési elképzelések lettek hozzárendelve, amelyek meghatározható területi hatókörrel rendelkeznek. A szabályozási terv jelenlegi besorolásai a tervezett iparterület helyszínén felülvizsgálatra szorulnak, mivel ott mezőgazdasági és kereskedelmi és szolgáltató területek is találhatóak.

Mindezek eredményeként szükséges az Integrált Településfejlesztési Stratégia tartalmát összhangba hozni a rendezési tervvel. Az önkormányzat a jövőben is rugalmasan, az aktuális társadalmi és gazdasági folyamatokhoz illeszkedve fogja módosítani településfejlesztési és - rendezési dokumentumait, stratégiáit, terveit.

6.1.3.2 *Illeszkedés az önkormányzat gazdasági programjához*

A település önkormányzata jelenleg nem rendelkezik hatályos gazdasági programmal, így az Integrált Településfejlesztési Stratégia ezen dokumentumhoz való illeszkedése nem került vizsgálatra.

6.1.3.3 *A települési környezetvédelmi programmal való összhang*

Vaja Város Környezetvédelmi Programja 2012-ben került kidolgozásra. A program általános célkitűzése a környezetminőség folyamatos javítása, mely a településen élők és környezetük harmonikus kapcsolatának kialakítását, a környezet elemeinek és folyamatainak védelmét, valamint a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítását jelenti.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia jövőképében megfogalmazódik az esztétikus és egészséges környezet víziója. Emellett külön középtávú tematikus célok között szerepel az épített és természeti környezet állapotának megóvása, fejlesztése, mely magában foglalja az ökológiai hálózat védelmét, a védett természeti területek megőrzését és a természeti területek fogyásának megállítást, a zöldfelületek rekultivációját, a káros környezeti hatások megelőzését és csökkentését.

A környezeti hatások esetében kiemelt hangsúlyt kap:

- A lakosság tudatformálása, motiválása és rendszeres tájékoztatása;
- A civil szervezetek és egyéb társadalmi szervezetek tevékenységének erősítése, összehangolása;
- A települési rendeletalkotásban a magyar és nemzetközi előírások érvényesítése;
- A mezőgazdaság által okozott környezetterhelés csökkentése, és környezetkímélő művelési módok elterjesztése;
- A közlekedési rendszerek ésszerűsítése;
- Közüzemi csapadék- és szennyvízhálózattal való lefedettség növelése;

- Az ipari üzemek legjobb technika, tiszta technológia és energiatakarékos működésének ösztönzése.

A fejlesztések hatására csökkennek a környezeti ártalmak, javul a talaj, a levegő és a víz minősége, növekszik a jóléti-rekreációs célra hasznosított zöldfelületek aránya, összességében pedig javul a lakosság életminősége.

A fentiek értelmében a település Környezetvédelmi Programja és az Integrált Településfejlesztési Stratégia összhangban áll egymással.

6.1.3.4 Egyéb helyi ágazati programok, dokumentumok

A település a fentiekben bemutatott helyi ágazati programokon, fejlesztési dokumentumokon kívül nem rendelkezik olyan, hatályos, a jelen stratégia szempontjából releváns és meghatározó dokumentummal, melyek jelen stratégiával mutatott összhangját vizsgálni kellett volna. A jövőben kialakításra kerülő ágazati programok, fejlesztési dokumentumok megalkotásakor kiemelt figyelmet szükséges fordítani a fejlesztési dokumentumok közti összhang megteremtésére, a fejlesztési irányok egyértelmű meghatározására annak érdekében, hogy a tiszta és átlátható, koherens célrendszer hatékonyan megvalósítható legyen.

6.2 Belső összefüggések

6.2.1 A célok és a helyzetértékelésben bemutatott problémák kapcsolata

A célrendszer tervezése során elsődleges szempont az volt, hogy minden városrészben a városrész adottságaiból, lehetőségeiből és szükségleteiből indulva tervezzük meg a városrészi célokat. Egyrészt a városban minden városrészt külön elemeztünk, másrészt minden városrésznél megkerestük azokat a problémákat, kezelésre váró feladatokat, amelyeket az egyes városrészek esetében meg kell oldani, vagy valamilyen módon kezelni szükséges.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégiában kitűzött célok a helyzetértékelésben beazonosított problémák megoldására, illetve lehetőségek kihasználására épülését az alábbi táblázat mutatja.

19. táblázat: A tematikus célok problémák és lehetőségekre adott épülése

Középtávú tematikus célok	Gyengeségek/Veszélyek	Erősségek/Lehetőségek
T1 A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében	<ul style="list-style-type: none"> • magas munkanélküliség • a gazdaság fejlesztéséhez szükséges tőke hiánya • munkahelyteremtő vállalkozások hiánya • országos átlag alatti aranykorona értékű termőföldek • egyoldalú, gabonafélék termelésére koncentráltó növénytermesztés 	<ul style="list-style-type: none"> • rendelkezésre álló munkaerő (kihasználatlan kapacitások) • munkavállalók jelentős részének foglalkoztatása helyben biztosított • befektetők vonzása • uniós pályázati lehetőségek kihasználása • ipari park kialakítása • környező településekkel való együttműködés a

Középtávú tematikus célok	Gyengeségek/Veszélyek	Erősségek/Lehetőségek
		<p>munkahelyteremtés / foglalkoztatás terén</p> <ul style="list-style-type: none"> • M3 autópálya nyújtotta lehetőségek hatékonyabb kihasználása • erdőgazdálkodásra alkalmas földterületek
<p>T2 A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • járóbeteg szakellátás és fekvőbeteg ellátás a településen nem biztosított • csökkenő működési normatívák • jogszabályi környezet változásai • középfokú oktatás hiánya, képzést nyújtó intézmények szűk spektruma 	<ul style="list-style-type: none"> • szociális ellátórendszer kiépítettsége • megfelelő egészségügyi kapacitások • térségi hatókörű szociális ellátó hálózat iránti igény • szociális ellátórendszer kiépítettsége • oktatás – nevelés terén biztosított esélyegyenlőség • települési adósságállomány nincs • rendszeres tájékoztatás a helyi közszolgáltatásokról, közéleti kérdésekről • középfokú iskolai képzés beindítása • fajlagos működési költségek csökkentése megújuló energiaforrások alkalmazásával • térségi hatókörű szociális ellátó hálózat iránti igény
<p>T3 A városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • szegregált településrészek komplex problémáinak megoldatlansága • felújításra szoruló utak • turisztikai trendekről való lemaradás, meglévő potenciálok nem megfelelő kihasználása 	<ul style="list-style-type: none"> • egészséges, tiszta környezet • jó megközelíthetőség • települési szennyvízkezelés megoldott • a szabadidős tó rekreációs és turisztikai célú hasznosítása • megfelelően kiépített infrastruktúra • kerékpárút hálózat kiépítése

Középtávú tematikus célok	Gyengeségek/Veszélyek	Erősségek/Lehetőségek
		<ul style="list-style-type: none"> Vay-kastély és környezetének turisztikai célú hasznosítása
T4 A település lakosságmegtartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által	<ul style="list-style-type: none"> magas a hátrányos helyzetű gyerekek aránya szegregációs folyamatok felerősödése hátrányos helyzetű lakosság arányának növekedése alacsony képzettségi színvonal (mind alap, mind közép, mind felsőfok tekintetében) 	<ul style="list-style-type: none"> jelentős számú aktív civil szervezet működik a településen részvétel tehetséggondozó programokban közösségi intézmények fejlesztésével a település népességmegtartó-erejének növelése környező településekkel való együttműködés a munkahelyteremtés / foglalkoztatás terén egészséges, tiszta környezet a szabadidős tó rekreációs és turisztikai célú hasznosítása csatlakozás tematikus turisztikai útvonalakhoz, csomagokhoz

6.2.2 A célok logikai összefüggései

Jelen fejezetben a stratégiában meghatározott városi és városrészi célok között azonosítható összefüggéseket mutatjuk be. A tematikus és a területi célok koherens rendszerben, egymást erősítve járulnak hozzá a stratégia célrendszerének megvalósításához és a jövőkép eléréséhez. A célrendszer térbeli hatásmechanizmusának feltárásával lehetővé válik a kedvező folyamatok felerősítése, illetve az esetleges negatív hatások megelőzése is.

A település ipari potenciáljára alapozott helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében (T1) tematikus cél megvalósításához jól illeszkedik a az Ipari akcióterület helyi gazdaság versenyképességének erősítése (V4) városrészi cél, a kapcsolódó fejlesztéseke ennek megfelelően elsősorban az Ipari akcióterületen érdemes megvalósítani, a meglévő és betelepülő vállalkozások területi koncentrációjával. Ehhez azonban további ipari területek feltárása és az érintett területen alapvető infrastruktúra fejlesztés is szükséges, melyek szintén részét képezik a stratégia részeként tervezett beavatkozásoknak.

A települési szintű stratégiai célként megjelenő közszolgáltatás fejlesztés keretében tervezett fejlesztések területileg (T2) elsősorban a városközpontot, másodsorban pedig a lakógyűrűt érintik, a településrészi célok között mindkét esetben megjelenik a városi funkciók erősítése (V1 - Városközpont), illetve városrészi funkciók bővítése (V2 – Lakógyűrű) révén a stratégiai cél. A tematikus cél pozitív hatásait azonban a település minden lakosa érezheti. A végrehajtott beavatkozások közvetlen és közvetett módon minden városrész esetében kedvező gazdasági-társadalmi folyamatokat indíthatnak el. A fejlesztéseket pedig úgy kell megvalósítani, hogy hosszú távon egy egységes, nagy kiterjedésű városközponti terület jöjjön létre.

A városközpont, mint városrész fejlesztése során kiemelt cél a városias környezet kialakítása mellett a turisztikai potenciál kiaknázása, ehhez kapcsolódó fejlesztések kialakítása (V1). A Vay-kastély épületétől néhány lépésre elhelyezkedő Kiskastély épületének rekonstrukciója a minőségi szálláshely biztosítása érdekében megfelelő alapot teremt a település turizmusának fejlesztéséhez, mely kiemelt stratégiai cél (T3).

A település lakosságmegtartó képességének erősítése, a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által (T4) stratégiai cél keretében tervezett beavatkozások elsősorban a lakógyűrű területi céljaival (V2), valamint Rákócziutya településrész fejlesztési céljaival (V) mutat szoros kapcsolatot, ugyanakkor a közösségi célú fejlesztések, szociális projektek a település teljes területén, valamennyi vajai lakos számára éreztetik pozitív hatásukat. Ahogy a közszolgáltatások fejlesztésénél, úgy ezen stratégiai célnál is kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a településrészek között tapasztalható társadalmi, gazdasági eltérések ne éleződjenek tovább, a meglévő különbségek csökkenjenek.

Mivel a fejlesztések hosszú távon a város teljes területét érintik, ezért a célok teljesülése nem idézi elő sem hátrányos helyzetű lakosságot tömörítő szegregátumok kialakulását, sem zárványok közbe ékelődését.

6.2.3 A stratégia megvalósíthatósága

A stratégia megvalósíthatósága számos külső és belső tényezőtől függ; ezek egy részét az önkormányzat közvetlenül biztosíthatja, vagy jelentős befolyása van rá, míg számos tényező az önkormányzat tevékenységétől részben vagy egészben független adottságként jelentkezik. A legtöbb ilyen feltétellel kapcsolatban kockázatokat is azonosíthatunk, amelyeket részletesen a 7. „A stratégia megvalósításának főbb kockázatai” fejezet mutat be. A megvalósítást befolyásoló legfontosabb tényezők az alábbiak:

- **Partnerségi viszonyok:** a megvalósítás alapfeltétele, hogy a város az összes érdekelt fél támogatását élvezze, és mind saját polgáraival, mind pedig a járási, megyei és központi kormányzati partnereivel kölcsönös előnyökön nyugvó, a problémák megoldására koncentrálnó, kreatív párbeszédet folytasson. A partnerség kiépítése már a tervezés során megkezdődik, és a végrehajtás során a különböző ágazati partnerek bevonásával teljesebbé válik. A partnerség részleteit a 8.4 fejezet fejti ki.
- **Felelős vezetés:** a stratégia megvalósításához – tekintettel a döntéshozói és operatív feladatok számosságára – felelős és aktív városvezetésre, valamint jól képzett, tájékozott operatív munkatársakra van szükség. A megfelelő szervezet és személyi állomány a biztosítéka annak, hogy a szükséges döntések időben és az elvárt tartalommal megszülessenek, majd a döntések alapján az operatív végrehajtó szervezet világos hatáskörökkel dolgozzon a megvalósításon. A vezetés és irányítás feladatait részletesen a 8.2 fejezet tárgyalja.

- Nyomon követés, rugalmas tervezés: a változó társadalmi-gazdasági körülményekhez történő rugalmas alkalmazkodás követelménye szükségessé teszi a stratégia megvalósításának folyamatos nyomon követését, illetve felülvizsgálatát. A monitoring és kontrolling rendszer működtetése lehetővé teszi a végrehajtás ellenőrzését, az akadályozó tényezők azonosítását és megfelelő intézkedések meghozatalát. A monitoring és kontrolling témakörét a 8.5 fejezet tartalmazza.
- Pénzügyi tervezés, pénzügyi források: a megvalósítás alapvető feltétele a pénzügyi források megfelelő időben történő rendelkezésre állása. Míg az előkészítés feladatai során ezek elsősorban önkormányzati források, addig a megvalósítás – tekintettel a korlátozott belső anyagi lehetőségekre – elsősorban külső forrásokra támaszkodhat. A források biztosításának körülményeit, ütemezését és azok nagyságrendjét a 4.5 és a 4.6 fejezetek tartalmazzák.

6.2.4 A célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása

Az ITS-ben azonosított beavatkozások köre úgy lett meghatározva, hogy azok minél nagyobb mértékben és integrált módon reagáljanak a helyzetelemzésben feltárt problémákra, hiányosságokra, egyértelműen hozzájáruljanak a települési szintű és a magasabb rangú (megyei, országos, EU-s) célkitűzések eléréséhez, integrált szemléletűek legyenek és kölcsönhatásuk pozitív eredményt mutasson – ezek kerülnek bemutatásra az alábbiakban.

A gazdasági célú infrastrukturális fejlesztések lehetőséget teremtenek a munkahelyteremtésre. Ezek kedvező foglalkoztatási hatását egyértelműen felerősítik a közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódó projektek (pl. foglalkoztatási paktum). A foglalkoztathatóság emeléséhez nagymértékben hozzájárul a rekreációs, sport- és szabadidős létesítmények fejlesztése, mivel utóbbiak közvetett módon elősegítik a lakosság egészségtudatosságát és egészségi állapotának javítását. Amennyiben a város gazdasági felzárkózása tovább folytatódik, az a hátrányos helyzetű lakosság nagyobb mértékű foglalkoztatását is előidézheti – így indirekt kapcsolat mutatható ki a szociális, közösségi fejlesztés tevékenységeivel, valamint a roma lakosság számára szervezett piacképes képzésekkel is. A szociális szolgáltatások fejlesztése segíti a hátrányos helyzetű lakosok felzárkóztatására irányuló programok eredményességét.

A turisztikai jellegű projektek egyértelműen kiegészítik egymást, mivel az idegenforgalmi vonzerő hosszú távon és nemzetközileg csak akkor erősíthető, ha széleskörű turisztikai kínálat és szolgáltatások állnak a vendégek rendelkezésére. Ezek a helyi lakosság számára is elérhetőek, ami közvetetten hozzájárul a helyi identitástudat erősödéséhez is.

A tervezett közlekedési fejlesztések a legtöbb projekt esetében hozzájárulnak a hatásosság növeléséhez, a település, illetve a településrészek elérhetőségének javítása, a korszerű közlekedési kapcsolatok kialakítása egyaránt segíti a városiasabb településszerkezet kialakulását.

A környezetvédelmi jellegű fejlesztések (pl. belvízrendezés, önkormányzati intézmények energetikai korszerűsítése) közvetlen hatása a többi projektre korlátozott, azok elsősorban a település környezeti állapotát és az önkormányzat gazdálkodási helyzetét javítják.

A helyi identitás erősítésére irányuló beavatkozások közvetett módon szinte az összes többi projektre hatással vannak, hiszen a népességmegtartó erő növelésével egyaránt biztosítható a város által nyújtott szolgáltatások iránti kereslet és a gazdasági szereplők számára rendelkezésre álló munkaerő-kínálat, de ugyanígy kedvező tendenciák indulhatnak el a

társadalmi kohézió szempontjából is, ami a szociális fejlesztések esetében is fontos célkitűzés.

A fentiek értelmében a tervezett beavatkozások közötti szinergikus hatásmechanizmus egyértelműen igazolható, negatív hatások vagy gátló kapcsolatok nem prognosztizálhatók.

7 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia megvalósíthatóságának kockázatait a lehetséges bekövetkezésük ideje alapján három fő csoportba soroltuk:

- A megvalósítás előtt, az előkészítés során felmerülő lehetséges kockázatok: a legfontosabb előkészítéshez kapcsolódó kockázatot a dinamikusan változó tervezési környezet jelenti. A 2014-2020-as operatív programok és a stratégia kidolgozása párhuzamosan zajlik, amely megnehezíti az illeszkedés-vizsgálat és a lehetséges forrásallokáció elvégzését. A kockázat a változások naprakész nyomon követésével, folyamatos szakértői egyeztetésekkel, a helyi igények és szükségletek feltárásával, valamint az EU célkitűzések és a hazai operatív programok által kijelölt lehetőségek figyelembevételével minimalizálható.
- A megvalósítás közben fellépő kockázatok: a megvalósítás legfőbb kockázatait a tervezett projektek megvalósításával kapcsolatos ágazati jellegű – műszaki, jogi, pénzügyi-gazdasági nehézségek jelenthetik, amelyek megfelelő előkészítési, tervezési tevékenységgel jelentősen csökkenthetők.
- A megvalósítást követően a fenntartáshoz kapcsolódó kockázatok: a tervezés és megvalósítás mellett kiemelt figyelmet kell fordítani az elért eredmények fenntartására, a lehetséges fenntartási kockázatok minimalizálására.

20. táblázat: Az Integrált Településfejlesztési stratégia során felmerülő kockázatok

Kockázat megnevezése	Valószínűség (magas; közepes; alacsony)	Hatás mértéke (jelentős; közepes; alacsony)	Kockázatkezelés módja
Folyamatosan változó tervezési környezet (OP-k tartalma, forráskeretek, szervezeti keretek, stb.)	magas	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> • A változások folyamatos nyomon követése • A stratégia illeszkedésének biztosítása a végső változat elfogadásakor ismert tervezési környezethez
Projektek előkészítésének elhúzódása	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> • Projekttervek előkészítése (megvalósíthatósági tanulmányok, engedélyes tervek, stb.)
A megnövekvő menedzsment feladatok akadályozzák a hatékony megvalósítást (új tervezési keretrendszer, nagyszámú projektek egyidejű kezelése)	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> • A stratégiai és operatív menedzsment kapacitások megerősítése (önkormányzaton és városfejlesztő társaságon belül) a hazai tervezési intézményrendszer végleges kereteinek kialakulását követően

Kockázat megnevezése	Valószínűség (magas; közepes; alacsony)	Hatás mértéke (jelentős; közepes; alacsony)	Kockázatkezelés módja
A kivitelezés során előre nem látható műszaki problémák jelentkezése	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Részletes tanulmánytervek készítése az érintett épületek és közterületek állapotának alapos felméréssel
A tervezett projektek megvalósítási költsége jóval meghaladja a tervezett mértéket	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Részletes projekttervek, átgondolt műszaki tervek, tervezői költségvetések készítése Tartalékkeret tervezése
Az indikátorok teljesítése nem lehetséges	alacsony	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> Teljesíthető és mérhető indikátorok meghatározása
Alacsony szintű lakossági elégedettség	alacsony	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Lakosság bevonása és folyamatos tájékoztatása az előkészítés és megvalósítási folyamat valamennyi szakaszában
Fenntartási költségek jelentős növekedése	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Korszerű, energetikailag hatékony technológiák alkalmazása Környezettudatos energiaszükségletre való ösztönzés, szemléletformálás

8 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

8.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

Kiszámítható és transzparens szabályozási környezet

A stratégia céljainak elérését biztosító fejlesztéseket alapvetően meghatározza azok környezete, amely esetében a természeti és infrastrukturális környezet mellett meghatározó szerepet tölt be a helyi önkormányzat és annak szabályozási gyakorlata. Az önkormányzat a hatáskörébe rendelt szabályozási eszközök tudatos alkalmazásával a pénzügyi erőforrások tervezett felhasználásából származó hatásokat is felülmúlhatja. Azonban ennek ellenkezője is igaz: a megfelelő és támogató szabályozás hiánya ellehetetleníti, meghiúsíthatja a pénzügyi eszközökre alapozott fejlesztéseket.

Ezért a stratégia sikeres megvalósításához elengedhetetlen az önkormányzat konzisztens és kiszámítható jogalkotói és jogalkalmazói magatartása, az átlátható, támogató adminisztratív és szabályozási környezet biztosítása és fenntartása, legyen szó akár milliárdos befektetésekről, akár a szociális segély igénybevételéről. A helyi gazdaságpolitika céljait világosan meg kell fogalmazni, meg kell határozni a célok megvalósításához szükséges támogató jogi, szabályozási lépéseket, és tudatosan végre is kell hajtani azokat.

Hatékony és következetes városmarketing tevékenység, pozitív arculat és identitás erősítése

Ugyan nehezen számszerűsíthető, de a településről kialakult, kialakított arculat, illetve a városhoz kapcsolódó emocionális tényezők hatással vannak a város lakóira, a befektetői döntéseiket meghozó üzletemberekre, és a városba látogató turistákra egyaránt. A tudatos, célzott és differenciált városmarketing tevékenység ezért nagyban támogathatja a stratégia céljainak megvalósítását, az egyes projektek végrehajtásának elősegítését.

A stratégiában szereplő célok kijelölése mellett, azzal párhuzamosan a tervezett fejlesztések potenciális érintettjeit be kell azonosítani, megkülönböztetve a haszonélvezőket és potenciális kárvallottakat. Az érintettek közül az alábbi célcsoportokra kell intenzív városmarketing-akciókat irányozni:

- városban befektetni szándékozó vállalatok és személyek,
- a városban gazdasági tevékenységet folytató szervezetek,
- turistaként a városba látogatók,
- a város és a környező települések lakossága.

A város, illetve a városban zajló bizonyos tevékenységek, környezeti és/vagy társadalmi értékek, gazdasági folyamatok széles körben való megismertetése biztosíthatja Vaja (el)ismertségét, vagyis ezen információkat minél szélesebb társadalmi és szakmai kör számára ismertetni kell.

Tudatos és jól felépített marketing-kommunikációs stratégia mentén, megfelelő szervezeti háttér kialakításával lehet csak a város speciális értékeit, adottságait és lehetőségeit szakmai fórumokon, befektetői körökben bevezetni és elterjeszteni. A gazdasági jellegű célokhoz elsődlegesen speciális ismertetőket érdemes készíteni, egységes adatbázist létrehozni, amelyből bármilyen időpontban előállítható aktuális adatszolgáltatás az érdeklődők – kiemelten a befektetők – felé. A városi életminőséghez kötődő programok esetén a civil szervezeteken és a városi médián keresztül történő népszerűsítés a célszerű.

A sikeres marketing nem kizárólag egy-egy befektetés megvalósulásához járul hozzá, de a városban tevékenykedő gazdasági társaságok tevékenységét, ismertségét és az irántuk táplált bizalmat is erősítheti aktuális és potenciális üzleti partnereik körében, ezzel közvetett módon hozzájárulva a helyi gazdaság fejlődéséhez is.

Vaja arculatának megerősítése, továbbá a városmarketing eszközeinek a különböző városi célcsoportok felé történő alkalmazása elősegítheti a város iránti lojalitás kialakulását – ez a helyi gazdaság és társadalom szereplői esetében a város problémáinak megoldásában való aktívabb közreműködést (pl. adományokkal vagy természetbeni segítségnyújtással) és üzleti partnerei körében a város image-ének továbbadását, a városmarketingbe való bekapcsolódását jelentheti.

Emellett a marketing a sikeres turizmusfejlesztés szerves részét képezi. Annak ellenére, hogy az idegenforgalom jelenleg nem tartozik a város fő erősségei és közé, a relatíve kedvező települési adottságokra tekintettel a jövőben érdemes nagyobb hangsúlyt fektetni erre a célterületre. A város vonzerejét a természeti és kulturális értékek figyelembevételével, hangulati elemek kialakításával, rendezvények szervezésével lehet növelni. A rendezvények mellett, hogy növelik a turisztikai vonzerőt, a sok résztvevő potenciális terepe lehet a városi image további fejlesztésének és kommunikálásának – e rendezvényeket tudatosan használni is kell a városmarketing céljaihoz. A turizmus fejlődése a vendéglátásból származó bevételeken felül azért is fontos a városnak, mert a turisztikai attrakciók és a turizmust támogató szolgáltatások és kulturális események a város lakói számára is növelik az elérhető szolgáltatások körét.

Vaja kommunikációs értékkel bíró tulajdonságainak összegyűjtése, célzott és rendszeres kommunikálása javítja a város lakóinak identitását, hozzájárul büszkeségük növekedéséhez – egyúttal a város környezetének, értékeinek megtartása, fejlesztése mellé is állíthatja őket. Rendszeres közvélemény-kutatásokon keresztül érdemes időszakonként mérni a stratégia fogadtatását és az abból megvalósult elemek hatását, a városi image alakulását.

A stratégia megvalósításához kötődő marketing akciók jellemzője az ágazat- és terület-specifikus szemléletmód párhuzamos alkalmazása, valamint a rendszerszemlélet és a mérhetőség. Mindezek eléréséhez fontos egy, a város képéhez és fejlődési elképzeléseihöz illő szlogen és jelkép-rendszer kialakítása, továbbá egységes arculat alkalmazása.

Tudatos ingatlan- és kapacitásgazdálkodás

Felesleges, kihasználatlan kapacitásaival, illetve a tevékenység-racionalizálás során felszabaduló kapacitásokkal gazdálkodnia kell az önkormányzatnak. Ilyen felszabaduló kapacitás lehet többek között egy funkcióváltás alatt álló, időlegesen használaton kívüli ingatlan, amelyben teret lehet engedni annak közösségi- vagy civil szervezetek által történő időleges hasznosítására (pl. az eladás vagy felújítás megkezdésének időpontjáig). Ugyanilyen módon célszerű a folyamatosan használaton kívüli, az önkormányzat tevékenysége szempontjából funkcióval nem rendelkező ingatlanok hasznosítása. Hasonló módon lehet eljárni más olyan eszközök, erőforrások esetében (pl. gépkocsi, hangtechnikai és informatikai eszközök stb.), amelyek időszakosan hasznosíthatóak, és azokkal úgy termelhetünk mások számára értéket, hogy az önkormányzat számára nem jelentkezik közvetlen költség. Ezzel a jólét pusztá javításán felül többek között támogatható a stratégia megvalósítását is segítő, de önmagukban is jelentőséggel bíró kulturális vagy közösségi értékek létrejötte.

Az önkormányzatnak a tulajdonában álló ingatlanokat céljai és feladatai megvalósításához alkalmazható eszközöknek kell tekintenie. Ennek tükrében lehetősége van eladói és szabályozói pozíciójával élve – de nem visszaélve – bizonyos ingatlanok eladását vagy hasznosításba adását olyan feltételekhez kötni, amelyek az önkormányzat által ellátandó

feladatok megvalósítását garantálják (pl. játszótér építése a beruházó által használatba vett területen vagy más közterületen). Kölcsönös előnyök esetén célszerű lehet a PPP konstrukciók alkalmazása, ami biztosítja a magánbefektetések hatékonyságát, az önkormányzati likviditás megőrzését és az önkormányzat pénzügyi forrásainak szabadabb felhasználhatóságát.

8.2 Az ITS megvalósításának szervezeti keretei

8.2.1 A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere

Vaja Város Önkormányzata szervezeti hierarchiájában a városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása a képviselőtestület feladata, tehát a testület, a jegyző és a polgármester együttesen alkotják a stratégiai menedzsmentet. A képviselő-testület mellett jelenleg két állandó bizottság működik, az Ügyrendi Bizottság, valamint a Pénzügyi Bizottság. Településfejlesztési szempontból a Pénzügyi Bizottság szerepe kiemelendő, hiszen a költségvetés és a zárszámadás véleményezése kapcsán beleszólása van a fejlesztési kiadásokba. A pénzügyi érintettség kapcsán részt vesz a beruházásokkal kapcsolatos döntések előkészítésében, megvalósításuk ellenőrzésében.

A bizottságok saját szakterületükön közreműködnek a városfejlesztési tevékenységeket megalapozó dokumentumok tervezésében, véleményezésében, figyelemmel kísérik a fejlesztések megvalósítását, felügyelik a feladatkörükhöz kapcsolódó önkormányzati intézmények működését.

A városfejlesztési programok operatív megvalósítása – tehát az operatív menedzsment – az ügyvitelt ellátó, település-fejlesztési iroda feladata, melynek hatáskörébe az önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzatának ügyrendje szerint a városfejlesztési feladatok tartoznak. A település-fejlesztési mellett, a bizottságokhoz hasonlóan, a többi iroda is közreműködik valamilyen formában a városfejlesztési tevékenységekben, azok megvalósításában.

Emellett Vaja város tulajdonában olyan szervezet is van, amely tevékenysége valamilyen módon kapcsolódik a városfejlesztéshez:

- a Vajai Városüzemeltető Kft. látja el a közterület fenntartással és gondozással kapcsolatos feladatokat a településen.

A városfejlesztés jelenlegi formájában, szervezeti rendszerében is jól működik, így alkalmas a jövőben tervezett fejlesztési tevékenységek átgondolt, ütemezett és eredményes megvalósítására.

8.2.2 Az ITS megvalósításának intézményi háttere

21. táblázat: A városfejlesztésben résztvevő szervezetek feladatai és kompetenciái

	Városfejlesztésben résztvevő szervezetek	Feladatkörök kompetenciák	PARTNERSÉG
Stratégiai menedzsment	Képviselő testület	A városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása, befektetés-ösztönzés	
	Bizottságok	Véleményezési, kezdeményezési, javaslattevési, közreműködési és/vagy felügyeleti jogkör saját szakterületükön, stratégiai tervezés	
Operatív menedzsment	Irodák	Döntés-előkészítés, városfejlesztési programok operatív megvalósítása: <ul style="list-style-type: none"> - pályázati források feltárása - projekt-generálás - projektmenedzsment - a fejlesztések pénzügyi egyensúlyának biztosítása - tájékoztatás, nyilvánosság 	
Fenntartásban közreműködők	Önkormányzati szervezetek	Közterület-fenntartás, közvilágítás, városi vízellátás, vagyongazdálkodás, ingatlanfejlesztés, városmarketing	

A szükséges humán-erőforrás tekintetében elsődleges szempont, hogy a fejlesztések lebonyolítását koordináló projektmenedzsment-szervezetet olyan tapasztalt szakemberek alkossák, akik széleskörű projektmenedzsment ismeretekkel és gyakorlattal rendelkeznek. A városfejlesztési projektek megvalósításához legalább 1-1 fő pénzügyi, műszaki, településfejlesztési és jogi szakemberre van szükség, akik esetében a megfelelő végzettség mellett a releváns szakmai tapasztalat is alapvető elvárás.

Egy nagy volumenű projekt menedzselése Vaja Város Önkormányzat apparátusa számára jelentős többlet feladatokat jelenthet. A megfelelő szakmai tapasztalattal és kompetenciákkal rendelkező humán-erőforrást - eseti jelleggel - a város és a projekt eredményes megvalósítása érdekében külső szakértők igénybevételel szükséges biztosítani.

8.3 A településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia, illetve az ahhoz kapcsolódó projektelképzelések településközi koordinációja elsődlegesen mikrotérségi, kistérségi, illetve járási szinten valósul meg.

A koordináció megvalósulásának alapvető célja, hogy a szomszédos települések összehangolják a fejlesztési elképzeléseiket, ezáltal elősegítsék az egymást erősítő hatások érvényesülését, megakadályozzák a pontszerű, elszigetelt fejlődést. Vaja Város Önkormányzata különösen érdekelt ebben, hiszen ha nagy a fejlettségbeli kontraszt a város és környéke között, akkor az negatívan befolyásolhatja a város egészének gazdasági-társadalmi fejlődését.

A város és a környező települések közötti szoros egymásrautaltság és az együttműködési javaslatok alapja az erősségeket építeni, és a gyengeségeket megszüntetni kívánó gondolkodásmód; és a funkciók ésszerű megosztása. A párhuzamos kapacitások elkerüléséhez, valamint a város és környéke közötti esetleges konfliktusok (pl. szelektív

migráció) megelőzéséhez tehát nemcsak Vaja, hanem a környező települések fejlesztési igényeit is pontosan ismerni kell. Ennek érdekében az Integrált Településfejlesztési Stratégia kidolgozása során a város törekedett arra, hogy problémáit és szükségleteit a térség adottságaiból adódó szerepkörét figyelembe véve fogalmazza meg.

Mikroregionális szinten a tervezett fejlesztések településközi koordinációjában továbbra is fontos szerepet tölt be a Szatmári Többcélú Kistérségi Társulás. Az önkormányzati szervezetekben jelentős projektmenedzsment tudás halmozódott fel ahhoz, hogy az érintett települések fejlesztési elképzeléseit koordinálni tudják. Ehhez szükséges

- a térségi szinten megjelenő projektjavaslatok pontos számbavétele,
- a folyamatos egyeztetés és tájékoztatás a tervezett fejlesztésekről,
- a megvalósítást befolyásoló tényezők nyomon követése,
- a fejlesztések megvalósításának évenkénti felülvizsgálata,
- valamint a kritikai észrevételek beépítése a települések és a térség stratégiai fejlesztési dokumentumaiba.

Kiemelt jelentőséggel bírnak a közlekedési feltételek javítására irányuló fejlesztési elképzelések. A felmerülő igények között a közúti fejlesztések mellett megjelennek a közösségi közlekedést, valamint a kerékpárút-hálózatot érintő fejlesztések is.

A településközi koordináció a tervezésen túl az ITS megvalósítási szakaszában is érvényesül, egyeztetésre kerülnek a települések közötti együttműködések lehetséges területei. Vaja határozott célja, hogy a fejlesztési elképzeléseket integrált programokká, komplex projekteké alakítsa, a maximális hatékonyság elérése érdekében a pozitív tovagyűrűző (spill-over) hatást a környező településekre is kiterjessze, s ezáltal a térség vonzerejét is növelje.

8.4 A partnerség biztosítása az ITS készítése és megvalósítása során

Vaja város Önkormányzata 2015 novemberében elkészítette és elfogadta a város fenntartható városfejlesztési programjának társadalmasításához partnerségi egyeztetési szabályzatot, mely szavatolja a partnerség megvalósulását, a széleskörű társadalmi, gazdasági, szakmai igények megismerését, figyelembe vételét és lehetőség szerinti beépítését az ITS készítése és megvalósítása során.

A partnerségi szabályzat az alábbi jogszabály és útmutatók figyelembe vételével került kidolgozásra:

- 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről
- Útmutató a kis- és középvárosok számára az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014 – 2020 elkészítéséhez (Munkaanyag) (Belügyminisztérium, 2014. december 11.)
- Városfejlesztési Kézikönyv (Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, Területfejlesztésért és Építésügyért Felelős Szakállamtitkárság, második, javított kiadás, 2009. január 28.)

A partnerség megvalósításának a jogszabályi kötelezettségen túl is fontos szerepe van a tervezési folyamatban: egyrészt lehetőséget ad a partnerek fejlesztési elképzeléseinek megismerésére, másrészt lényeges szerepe van az elkészülő (településfejlesztési

koncepció és) integrált településfejlesztési stratégia társadalmi elfogadtatásában annak, hogy a partnerek már a tervezés során széles körben bevonásra kerülnek, véleményt nyilváníthatnak.

A partnerségi együttműködés folyamata a fenntartható településfejlesztés tervezési, megvalósítási és fenntartási szakaszaira is kiterjed.

A településfejlesztési dokumentumok egyeztetésének folyamatába az alábbi partneri csoportok kerülnek bevonásra:

- a város teljes lakossága az önkormányzat honlapján való közzététel útján
- a településen működő egyházak,
- a településen működő civil szervezetek,
- a meghirdetés alapján a településrendezési eszközök véleményezési eljárásába bejelentkező szervezetek.

A szabályzat rendelkezik továbbá:

- a partnerek tájékoztatásának módjáról és eszközeiről,
- a tájékoztatás megindításáról és a véleményezés lehetőségeiről,
- a javaslatok, vélemények dokumentálásának, nyilvántartásának módjáról,
- az el nem fogadott javaslatok, vélemények indoklásának módjáról, a dokumentálásuk, nyilvántartásuk rendjéről,
- valamint az elfogadott koncepció, stratégia és településrendezési eszközök nyilvánosságát biztosító intézkedésekről.

8.5 Monitoring rendszer kialakítása

8.5.1 Az ITS intézkedéseikhez kapcsolódó output és eredményindikátorok meghatározása

A stratégia végrehajtásának és eredményeinek nyomon követését a tematikus- és a városrészi célok, valamint a fejlesztések mellé rendelt indikátorrendszer biztosítja. Az indikátor rendszer alapját a város egészére és a városrészekre megfogalmazott célkitűzések megvalósításának mérésére meghatározott mutatók alkotják.

A hatékony monitoring rendszer jellemzője a stratégiához kapcsolódó beavatkozások és tartalmi összefüggések figyelése egységes elvek és integrált szemlélet mentén. Emellett szükséges az egyes beavatkozásokhoz kapcsolódó adattartalmak (pl. vállalt kötelezettségek) egzakt definiálása, időszakos összegyűjtése, rendszerezése és elemzése. Az indikátorok segítségével a stratégia egyes céljai számszerűsíthetők, és ezáltal mérhetőek lesznek.

Mivel a 2014 – 2020 közötti időszakban az úgynevezett eredményközpontúság elve miatt az indikátorok és azok célértékeinek szerepe megnő, ezért az ITS indikátorai úgy kerültek kialakításra, hogy azok pontos és hozzáférhető adatokra támaszkodjanak, azaz az indikátorok változását az adatok egyértelmű változásához lehessen kötni.

A beavatkozások fő pénzügyi forrását a TOP jelenti, így meg kell vizsgálni, hogy mely TOP-indikátorokhoz járulhatnak hozzá leginkább a város tervezett fejlesztései:

Eredményindikátorok:

- A KMR és a kevésbé fejlett régiók közszféra adatai nélkül számított foglalkoztatási rátáinak (20-64 évesek) különbsége, %

- Külföldi és belföldi turisták költése, milliárd Ft
- Elégedettség a települési környezet minőségével, pontérték (0-10)
- Vállalkozási aktivitás a kevésbé fejlett régiókban db/lakosság
- Napi utazások esetén fő közlekedési eszközként gyalogos, kerékpáros vagy közösségi közlekedési módot választók részaránya
- Primer energia felhasználás, PJ

Kimeneti mutatók:

- A fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területe, ha
- Fenntartható idegenforgalom: A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságoknak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése, látogatás/év
- Fejlesztett vagy újonnan létrehozott, 3-6 éves gyermekek elhelyezését biztosító férőhelyek száma, db
- Városfejlesztés
  - Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek, m²
  - Integrált városfejlesztési stratégiákba bevont területek lakossága, személyek
  - Városi területeken épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek, m²
  - Helyreállított lakóegységek városi területeken, lakóegység
  - Szociális célú városrehabilitációval érintett akcióterületen élő lakosság száma, fő
  - Megújult vagy újonnan kialakított zöldfelület nagysága, m²
- Kialakított kerékpárosbarát települések vagy településrészek száma, db
- Kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hossza, km
- Energiahatékonyság: A középületek éves primerenergia-fogyasztásának csökkenése, kWh/év
- Energiahatékonysági fejlesztések által elért primer energia felhasználás csökkenés, PJ/év
- A megújuló energiaforrásból előállított energiamennyiség, PJ/év
- Fejlesztéssel érintett egészségügyi alapellátást nyújtó szolgálatok (bennük: házi orvos, házi gyermekorvos, fogorvosi, védőnői szolgálat és kapcsolódó ügyeleti ellátás, iskola-egészségügyi ellátás) száma, db
- A fejlesztés révén létrejövő, megújuló szociális alapszolgáltatások száma, db

Az ITS céljaihoz kapcsolódó indikátorok meghatározása az EU által megjelölt közös indikátorok és a hazai OP tervezetekben használt indikátorok figyelembe vételével történt. A célértékek a lehető legjobb jelenlegi tudás szerinti nagyságrendi becslést jelölnek. A város által felhasználható források nagyságrendi becslését a 4.6 fejezet tartalmazza. Azoknál az indikátoroknál, ahol jelenleg nem azonosítható bázis- és célérték, az ITS monitorozása (első

éves felülvizsgálata) során pótlásra kerülnek, mivel a monitoring és értékelési rendszer, így a bázis- és célértékek végleges meghatározása akkor lehetséges, ha a stratégiában megfogalmazott projektek műszaki és tartalmi előkészítettsége eljut abba a fázisba, hogy a hozzájuk kapcsolódó eredmények, hatások és outputok azonosíthatóak és számszerűsíthetőek legyenek.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia megvalósulásának figyelemmel kíséréséhez a célrendszerhez az alábbi indikátorok hozzárendelésére került sor:

22. táblázat: A stratégia célkitűzéseinek indikátorai

Cél	Javasolt indikátorok	Mértékegység	Indikátor forrása, mérés módja	Mérés gyakorisága
Átfogó cél				
I. Vaja város térségi központi és gazdasági pozíciójának erősítése, a foglalkoztatottság szintjének tartós emelése	Lakónépesség száma (növekedés)	fő	KSH Népszámlálás	tízévente
	Várható élettartam (növekedés)	év	KSH Népszámlálás	tízévente
II. Vaja népességmegtartó képességének erősítése, a vonzóbb városi környezet kialakításával és a közszolgáltatások fejlesztésével, a lakosság életminőségének javításával	Munkanélküliségi ráta (csökkenés)	%	KSH	évente
	A város gazdasági teljesítőképessége – a városban működő vállalkozások által fizetett éves iparüzési adó mértéke (növekedés)	millió Ft	Polgármesteri Hivatal	évente
Középtávú tematikus célok				
1. T1: A település ipari potenciáljára alapozva a helyi gazdasági versenyképesség erősítése a foglalkoztatottság növelése érdekében	Iparüzési adót fizető vállalkozások száma (növekedés)	db	KSH	évente
	A 15-64 év közötti lakosság foglalkoztatási rátája (növekedés)	%	KSH megyei évkönyv	évente
	A 15-64 év közötti lakosság aktivitási rátája (növekedés)	%	KSH megyei évkönyv	évente
	Munkaerő-piaci képzésben résztvevők és a képzés befejezését követően elhelyezkedettek aránya (növekedés)	%	Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat	évente
2. T2: A város közszolgáltatásainak minőségi fejlesztése, a városi szerepkör erősítése	A fejlesztéssel érintett közszolgáltatások száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
	Közszolgáltatási infrastruktúra üzemeltetési költségei (csökkenés)	%	Polgármesteri Hivatal	évente
	Gondozott zöldterületek (növekedés)	m ²	Polgármesteri Hivatal	évente
	A kiépített járdák hossza (növekedés)	m	Polgármesteri Hivatal	évente

Cél	Javasolt indikátorok	Mértékegység	Indikátor forrása, mérés módja	Mérés gyakorisága
3. T3: A városi arculat kialakítása és a turisztikai potenciál fejlesztése	Kerékpárút-hálózat hossza (növekedés)	m	Polgármesteri Hivatal	évente
4. T4: A település lakosságmegetartó képességének erősítése a közösségek fejlesztése és a helyi identitás erősítése által	Kulturális és hagyományörző rendezvények száma (növekedés és szinten tartás)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
	Városi rekreációs terület száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
	Védett építészeti értékek száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
Területi/városrészi célok				
1. V1: Városközpont - Modern települési központ kialakítása a városi funkciók erősítésével, az épített és természeti környezet megújításával, a turisztikai vonzerők jobb kihasználásával.	Megújuló energiaforrást használó és/vagy energiahatékonysági beruházási intézkedések által érintett önkormányzati épületek száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
	Modern rekreációs és rendezvénycélú közösségi terek száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
2. V2: Lakógyűrű - Meglévő városrészi funkciók megőrzése, illetve bővítése, a természetes és épített környezet fejlesztése, infrastruktúra megújítása, továbbá a társadalmi esélyegyenlőség feltételeinek megteremtésével, a lakókörnyezet minőségi fejlesztésével a társadalmi integráció erősítése	Várható élettartam (növekedés)	év	KSH Népszámlálás	tízévente
	Munkerő-piaci integrációban résztvevő tartós munkanélküliek aránya (növekedés)	%	Polgármesteri Hivatal, KSH	évente
	Képzettségi szint – a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (15-59 évesek) (növekedés)	%	KSH Népszámlálás	tízévente
	Alacsony komfortfokozatú lakások aránya (csökkenés)	%	Polgármesteri Hivatal	évente
	Felújított közösségi intézmények száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
3. V3: Rákócziutya - Helyi lakosság életkörülményeinek javítása a lakókörnyezet és az infrastrukturális ellátottság fejlesztésével	Munkerő-piaci integrációban résztvevő tartós munkanélküliek aránya (növekedés)	%	Polgármesteri Hivatal, KSH	évente
	Képzettségi szint – a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (15-59 évesek) (növekedés)	%	KSH Népszámlálás	tízévente
	Alacsony komfortfokozatú lakások aránya (csökkenés)	%	Polgármesteri Hivatal	évente

Cél	Javasolt indikátorok	Mértékegység	Indikátor forrása, mérés módja	Mérés gyakorisága
	Felújított közösségi intézmények száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
4. V4: Ipari akcióterület: helyi gazdaság versenyképességének erősítése	Üzleti infrastrukturális létesítmények száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
	Helyi termelők száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente
	Új befektetők száma (növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	évente

23. táblázat: Az akcióterületi fejlesztések (beavatkozások) output indikátorai

Fejlesztések (beavatkozások) megnevezése	Output indikátor	Definíciója	Mértékegység	Indikátor forrása (mérés módja)	Mérés gyakorisága
Zöld Város akcióterület akcióterületén tervezett fejlesztések	Épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek területe	Létrehozott vagy felújítással érintett épületek nettó épületterülete	m ²	projektjelentés	évente
	Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek területe	A felújított/újonnan kialakított közhasználatra megnyitott terek mérete	m ²	projektjelentés	évente
	A felújított vagy újonnan épített járdák hossza	Felújított/újonnan kialakított lakóegységek száma a városi területeken, városrehabilitációs fejlesztések nyomán	m	projektjelentés	évente
	Integrált városfejlesztési stratégiákba bevont területek lakossága	A fejlesztéssel érintett vagy újonnan létrehozott létesítmények hossza	fő	projektjelentés	évente
Szociális akcióterület akcióterületén tervezett fejlesztések	Épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek területe	Létrehozott vagy felújítással érintett épületek nettó épületterülete	m ²	projektjelentés	évente
	Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek területe	A felújított/újonnan kialakított közhasználatra megnyitott terek mérete	m ²	projektjelentés	évente
	A felújított vagy újonnan épített járdák hossza	Felújított/újonnan kialakított lakóegységek száma a városi területeken, városrehabilitációs fejlesztések nyomán	m ²	projektjelentés	évente

Fejlesztések (beavatkozások) megnevezése	Output indikátor	Definíciója	Mértékegység	Indikátor forrása (mérés módja)	Mérés gyakorisága
Ipari akcióterület akcióterületén tervezett fejlesztések	A felújított vagy újonnan épített utak hossza	A fejlesztéssel érintett vagy újonnan létrehozott létesítmények hossza	m	projektjelentés	évente
	Integrált városfejlesztési stratégiákba bevont területek lakossága	A fejlesztéssel érintett vagy újonnan létrehozott létesítmények hossza	fő	projektjelentés	évente
	A fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területe	A fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területe	m ²	projektjelentés	évente
Vajai-tó és környékének turisztikai fejlesztése (Őr és Kántorjánosi településekkel közösen)	Megújult vagy újonnan kialakított zöldfelület nagysága	A településen a fejlesztés révén megújításra kerülő vagy újonnan kialakítandó zöldfelületek nagyságának összege	m ²	projektjelentés	évente
	A természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságoknak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható száma	A támogatásban részesült projektek helyszínére irányuló látogatások száma évente	látogatás	projektjelentés	évente

24. táblázat: Az ITS keretében tervezett kulcs-, hálózatos- és egyéb projektek output indikátorai

Projekt típusa	Fejlesztések (beavatkozások) megnevezése	Output indikátor	Definíciója	Mértékegység	Indikátor forrása (mérés módja)	Mérés gyakorisága
Kulcsprojektek	Egészház (egészségügyi és szociális szolgáltató központ) kialakítása	Épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek területe	Létrehozott vagy felújítással érintett épületek nettó épületterülete	m ²	projektjelentés	évente
		Jobb egészségügyi szolgáltatásokban részesülő lakosság	A projekt által támogatott egészségügyi szolgáltatásokat várhatóan használó lakosság	fő	projektjelentés	évente
		A fejlesztés révén létrejövő, megújuló szociális alapszolgáltatások száma	Létrejött/újjonnan indított és megújult szociális alapszolgáltatások száma	db	projektjelentés	évente
	Iskola energetikai korszerűsítése	Épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek területe	Létrehozott vagy felújítással érintett épületek nettó épületterülete	m ²	projektjelentés	évente
		Megújuló energiaforrásból előállított energiamennyiség	A megújuló energiaforrásból előállított energia mennyisége a fejlesztéssel érintett épületekben	GJ	projektjelentés	évente
	A „kiskastély” épületének rekonstrukciója	Vendégéjszakák száma	A szálláshelyen eltöltött vendégéjszakák száma	db	projektjelentés	évente
Hálózatos projektek	A belvízelvezető hálózat korszerűsítése és fejlesztése	Bel- és csapadék-vízvédelmi létesítmények hossza	projekt keretében épített, fejlesztett vagy felújított vízvezető rendszerek hossza	m	projektjelentés	évente

Projekt típusa	Fejlesztések (beavatkozások) megnevezése	Output indikátor	Definíciója	Mértékegység	Indikátor forrása (mérés módja)	Mérés gyakorisága
Egyéb projektek	A szabadidős, rekreációs tevékenységekhez kapcsolódó infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (pl. játszótér, sport infrastruktúra, kerékpárút építés, stb.)	Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek területe	A felújított/újjonnan kialakított közhasználatra megnyitott terek mérete	m ²	projektjelentés	évente
	Közösségi terek, parkok, zöldfelületek kialakítása	Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek területe	A felújított/újjonnan kialakított közhasználatra megnyitott terek mérete	m ²	projektjelentés	évente
	A leromlott állapotú utak (pl. Tulipán út, Nagy Sándor út) burkolatának felújítása	A felújított vagy újjonnan épített utak hossza	A fejlesztéssel érintett vagy újjonnan létrehozott létesítmények hossza	m	projektjelentés	évente
	Kerékpárút építése a Városközpont és a Vajai-tó között	Kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hossza	A megépített vagy kijelölt új kerékpárforgalmi létesítmények hossza	m	projektjelentés	évente
	A városi arculat és identitás erősítése, kulturális, hagyományőrző rendezvények szervezése, a civil közösségek kulturális kezdeményezéseinek támogatása	Integrált városfejlesztési stratégiákba bevont területek lakossága	A fejlesztéssel érintett vagy újjonnan létrehozott létesítmények hossza	fő	projektjelentés	évente

Projekt típusa	Fejlesztések (beavatkozások) megnevezése	Output indikátor	Definíciója	Mértékegység	Indikátor forrása (mérés módja)	Mérés gyakorisága
	Az önkormányzati tulajdonú épületek megújuló energiafelhasználásának növelése	Épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek területe	Létrehozott vagy felújítással érintett épületek nettó épületterülete	m ²	projektjelentés	évente
		Megújuló energiaforrásból előállított energiamennyiség	A megújuló energiaforrásból előállított energia mennyisége a fejlesztéssel érintett épületekben	GJ	projektjelentés	évente
	Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat elhelyezését biztosító épület építése	Épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek területe	Létrehozott vagy felújítással érintett épületek nettó épületterülete	m ²	projektjelentés	évente
		A fejlesztés révén létrejövő, megújuló szociális alapszolgáltatások száma	Létrejött/újonnan indított és megújult szociális alapszolgáltatások száma	db	projektjelentés	évente
	A szennyvíztisztító telep kapacitásbővítése	Integrált városfejlesztési stratégiákba bevont területek lakossága	A fejlesztéssel érintett vagy újonnan létrehozott létesítmények hossza	fő	projektjelentés	évente
Körforgalom építése a Láhner-Leiningen-Nagy Sándor-Damjanich utcák csomópontjára	A felújított vagy újonnan épített utak hossza	A fejlesztéssel érintett vagy újonnan létrehozott létesítmények hossza	m	projektjelentés	évente	

8.5.2 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

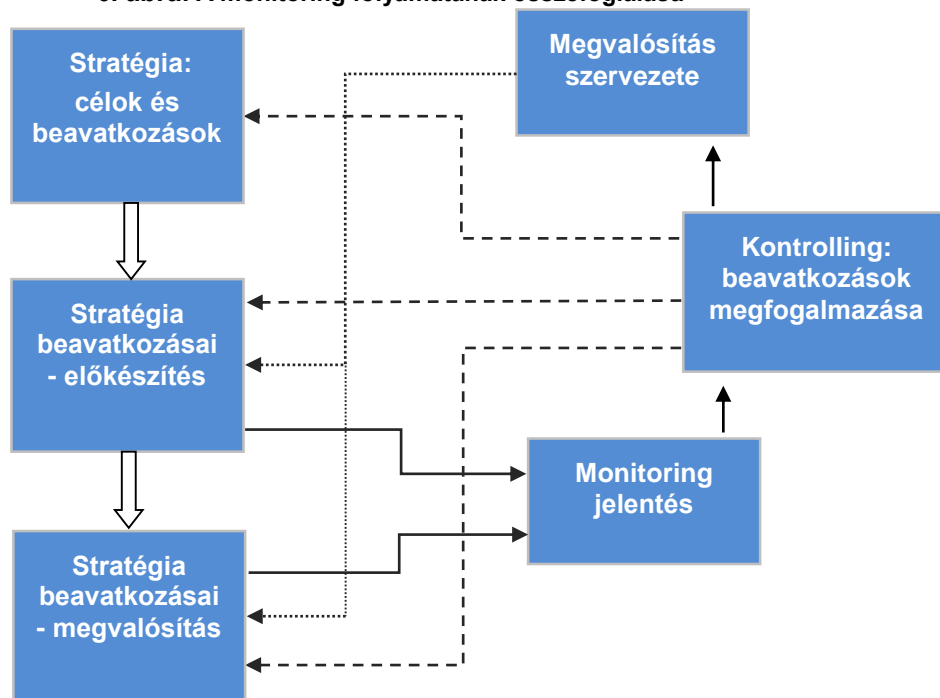
A monitoring az a programalkotást követő nyomon követési folyamat, amely a program végrehajtásának eredményességét kíséri figyelemmel és visszacsatol a végrehajtás folyamatába, illetve indokolt esetben a program felülvizsgálatát eredményezheti. A monitoring célja, hogy elősegítse a stratégia hatékony megvalósítását, és biztosítsa, hogy változó külső és belső körülmények mellett is megfelelő erőforrások álljanak rendelkezésre a megvalósításhoz. A monitoring elválaszthatatlan a kontrolling fogalmától, amely a monitoring eredményeit felhasználva, szükség szerint és tervezett módon a stratégia megvalósítási folyamataiba, vagy magába a stratégiába avatkozik be.

Fontos, tehát a stratégiában kijelölni a program monitoring

- felelősét
- kivitelezőjét
- gyakoriságát
- formai elvárásait
- a visszacsatolás módját

A monitoring jelentések rendkívül fontos adalékok a program ütemezett (7-éves) felülvizsgálatának megalapozásához, illetve indokolt esetben rendkívüli módosításokat is eredményezhet egy-egy éves jelentés tartalma a programban. A monitoring jelentések az évente készülő akciótervek fontos háttérdokumentuma is, az ott megfogalmazott javaslatokat az akciótervekben is figyelembe kell venni. A monitoring folyamatát az alábbi ábra összegzi:

6. ábra: A monitoring folyamatának összefoglalása

A monitoring folyamat szervezete:

- **Képviselőtestület:** a képviselőtestület a monitoring folyamatokkal javaslatokat fogalmaz meg és meghozza a folyamatokkal, illetve a konkrét beavatkozásokkal kapcsolatos döntéseket
- **Szakmai Bizottságok:** javaslatot tesz a képviselőtestület felé a stratégia megvalósítását érintő folyamatokra és konkrét beavatkozásokra
- **Monitoring bizottság:** negyedéves rendszerességgel felülvizsgálja a stratégia megvalósításának folyamatát és javaslatokkal él az érintett bizottságok, illetve képviselőtestület felé; megtárgyalja és elfogadja a negyedéves, illetve az éves rendszerességgel készülő monitoring jelentést, valamint javaslatokat fogalmaz meg annak kapcsán; a monitoring bizottság tagjai:
  - Polgármester
  - A testületi bizottsági elnökök
  - Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet
  - Civil szervezetek képviselője
- **Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet – monitoring felelős:** a végrehajtó szervezeten belül a monitoringért felelős munkatársat kell kijelölni. A munkatárs feladata, hogy negyedéves, illetve éves rendszerességgel elkészítse a megvalósítás folyamatáról szóló jelentést, azt az operatív szervezet vezetőjével egyeztesse, aki a jelentést a monitoring bizottság vezetője felé továbbítja. Az operatív szervezet feladata az előrehaladás méréséhez szükséges adatok rendszeres gyűjtése, az ehhez kapcsolódó koordinációs feladatkört a monitoring felelős látja el. Az operatív menedzsment gondoskodik arról, hogy a monitoring tevékenység során keletkezett aktuális információkhoz a partnerek hozzáférjenek. Ennek érdekében az előrehaladáshoz kötődő legfontosabb információk a város honlapján rendszeresen frissülő elemként meg fognak jelenni.
- **Stratégiai partnerek bevonása:** a stratégia kialakításában résztvevő – a Partnerségi Tervben azonosított – szervezetek számára biztosított az éves monitoring jelentéshez való hozzáférés és előzetes véleményezési lehetőség.
- A monitoring tevékenység során keletkező adatokat Vaja Város Önkormányzata rendszeresen megjelenteti a város honlapjának azon a részén, ahol a településfejlesztéssel kapcsolatos információk találhatóak. Emellett a monitoring adatokat célzottan megküldi az ITS kialakításában aktívan közreműködő partnerek részére és számukra negyedéves lehetőséggel konzultációt biztosít az ITS előrehaladása tárgyában.

A monitoring folyamatával kapcsolatos dokumentumok:

- **Negyedéves monitoring jelentés:** a jelentést az operatív végrehajtó szervezet monitoringért felelős munkatársa készíti és egyezteti a szervezet vezetőjével. A Monitoring Bizottság a jelentést minden esetben elfogadja, és saját hatáskörében döntéseket hoz a megvalósítással kapcsolatban. Szükség szerint – a monitoring bizottság javaslatai alapján – a jelentést az illetékes szakbizottságok, illetve a képviselőtestület is megtárgyalják, és meghozzák a szükséges döntéseket. A jelentés tartalma kiterjed:
  - a beavatkozások előkészítő feladatainak előrehaladására,

- a beavatkozások megvalósításának előrehaladására,
  - a stratégia megvalósításának előrehaladására; célok megvalósulása,
  - a különböző folyamatokkal kapcsolatos problémák, esetleges szűk keresztmetszetek azonosítására,
  - javaslatok megfogalmazására, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is.
- Éves monitoring jelentés: az éves jelentés elkészítéséért, hasonlóan a negyedéves jelentésekhez, az operatív végrehajtó testület felel. Az éves jelentést a Monitoring Bizottság javaslatai alapján az érintett testületi bizottságok, valamint a képviselőtestület minden évben megtárgyalja, elfogadja, illetve meghozza a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket. Az éves jelentés tartalma:
    - a stratégiában azonosított számszerűsített indikátorok (a gyűjtendő adatok forrását a 8.5.1 fejezet táblázatai tartalmazzák),
    - A megvalósítás szervezeti keretei
    - A megvalósítással kapcsolatos tevékenységek, azok előrehaladása és értékelése
    - A megvalósítás folyamatainak javítása érdekében foganatosított intézkedések leírása és értékelése
    - A megvalósításra fordított pénzügyi források
    - A szervezettel, célokkal és beavatkozásokkal kapcsolatos javaslatok, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is
    - A következő periódusra tervezett tevékenységek és a szükséges szervezeti erőforrások és pénzügyi források meghatározása
    - Melléklet: A negyedéves jelentések összefoglalása és értékelése
  - Értékelő lapok: a különböző értékelő lapok szerepe, hogy az egyes tevékenységek kapcsán a tervezett beavatkozások előrehaladása, az azokkal kapcsolatos problémák a lehető legobjektívabb módon megíthetők legyenek. A formalizált értékelő lapok le kell, fedjék a célokat, a beavatkozásokat, valamint az indikátorokat is. Az értékelő lapok a negyedéves és éves jelentések mellékletét képezik.

9 ÁBRÁK, TÁBLÁZATOK, TÉRKÉPEK JEGYZÉKE

Ábrajegyzék

1. ábra: Vaja városrészeinek eloszlása	14
2. ábra A lakónépesség számának megoszlása városrészenként, 2011	15
3. ábra: A lakónépesség korcsoportos összetétele városrészenként, 2011	15
4. ábra: Vaja városfejlesztési célrendszere	31
5. ábra: A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések	50
6. ábra: A monitoring folyamatának összefoglalása.....	82

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Vaja SWOT elemzése.....	8
2. táblázat: Vaja városrészeinek lehatárolása	14
3. táblázat: A városrészek népességének szociális jellemzői a 2011. évi Népszámlálás alapján (%).....	16
4. táblázat: Vaja Város fejlesztési céljaihoz rendelt projektelképzelései	25
5. táblázat: A Városrészek és tematikus célok összefüggése.....	30
6. táblázat: A Zöld Város akcióterületen tervezett tevékenységek.....	34
7. táblázat: A Szociális akcióterületen tervezett tevékenységek	35
8. táblázat: Az Ipari akcióterületen tervezett tevékenységek	36
9. táblázat: A Rekreációs akcióterületen tervezett tevékenységek	36
10. táblázat: A tervezett projektek illeszkedése a város célrendszeréhez.....	38
11. táblázat: Az akcióterületek javasolt prioritási sorrendje és a megvalósítás indikatív ütemterve.....	39
12. táblázat: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye TOP forráskerete terhére tervezett forrásallokáció.....	41
13. táblázat: A tervezett fejlesztések vázlatos pénzügyi terve	43
14. táblázat: A szegregátumok főbb demográfiai és lakásállományi mutatói	46
15. táblázat: Az ITS tematikus céljainak illeszkedése az EU tematikus célkitűzéseire	51
16. táblázat: Az ITS tematikus céljainak illeszkedése a Partnerségi Megállapodás nemzeti fejlesztési prioritásaihoz	52
17. táblázat: Az ITS tematikus céljainak illeszkedése az OFTK specifikus céljaihoz.....	53
18. táblázat: Az ITS tematikus céljainak illeszkedése a megyei operatív program prioritásaihoz.....	56
19. táblázat: A tematikus célok problémák és lehetőségekre adott épülése	58
20. táblázat: Az Integrált Településfejlesztési stratégia során felmerülő kockázatok	64
21. táblázat: A városfejlesztésben résztvevő szervezetek feladatai és kompetenciái	69
22. táblázat: A stratégia célkitűzéseinek indikátorai.....	74
23. táblázat: Az akcióterületi fejlesztések (beavatkozások) output indikátorai	77
24. táblázat: Az ITS keretében tervezett kulcs-, hálózatos- és egyéb projektek output indikátorai	79

Térképjegyzék

1. térkép: Vaja Akcióterületei.....	33
2. térkép: Vaja szegregált területei a KSH adatok alapján	45